

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра статистики та математичних методів в економіці

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Ольвінська Ю. О.
“ ____ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 051 Економіка
за освітньою програмою Бізнес-економіка та аналітика
на тему: «Статистичний аналіз доходів та витрат населення України»

Виконавець:
студентка 44 групи ФЕУП

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

(науковий ступінь, вчене звання)

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

ЗМІСТ	2
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ.....	6
1.1. Доходи і витрати населення: сутність і види	6
1.2. Правові засади державного регулювання доходів населення України	14
1.3. Статистичні методи аналізу доходів і витрат населення.....	18
РОЗДІЛ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	23
2.1. Статистичний аналіз динаміки доходів населення України.....	23
2.2. Статистичний аналіз структури доходів населення України	36
2.3. Статистичний аналіз динаміки витрат населення України	40
2.4. Статистичний аналіз структури витрат населення України.....	44
РОЗДІЛ 3. РЕГІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДОХОДІВ І ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	48
3.1. Аналіз регіональних особливостей рівня доходів та витрат населення в Україні.....	48
3.2. Кореляційно-регресійний аналіз доходів та витрат населення України ...	52
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Одним з найважливіших кроків на шляху до сталого соціально-економічного розвитку в нашій країні є забезпечення гідного рівня життя населення та його добробуту. На жаль, сьогодні Україна не може похвалитися досягненнями в цій сфері: у країні спостерігається досить високий рівень бідності та диференціації доходів. «Наявна у суспільстві нерівність в усіх її проявах, насамперед економічна, найбільш явним проявом якої є нерівність у доходах населення, сьогодні визнається однією з основних проблем сучасного українського суспільства» [19, с.85].

Доходи та витрати відіграють значну роль не тільки в житті окремої особистості, а й в житті цілої країни. Кожна копійка витрачена народом тим чи іншим чином впливає на державу загалом.

Дохід забезпечує економічні ресурси, які формують вибір житла, освіти, догляду за дітьми, їжі, медичного обслуговування тощо. Багатство, накопичення заощаджень та активів, допомагає пом'якшити та захистити населення у часи економічних негараздів. Зі збільшенням доходу та багатства людини, зміни відбуваються навіть у здоров'ї, оскільки з'являється можливість дозволити собі кращі продукти, умови проживання, якісне лікування тощо. І навпаки у разі зменшення доходу – людині доводиться обмежуватися тим, що знаходиться в межах її можливостей, що, у свою чергу, знижує рівень життя, його якість і задоволеність.

Витрати також дуже важливі у системі економіки. Наприклад, аналіз рівня витрат допомагає оцінити економічний стан та стабільність підприємства чи компанії та ефективність управління запасами. Вони підкреслюють рівень витрат, які компанія повинна зробити для отримання прибутку, що, в свою чергу, є основною метою компанії. Теж саме і з державою. Оцінюючи власні витрати держава розуміє ефективність впроваджених методів.

Оскільки Україна буде свою ринкову економіку з орієнтацією на європейські стандарти, слід відмітити важливість такого показника, як рівень

життя, адже саме він вказує на ефективність такої економіки. На рівень життя, в першу чергу, впливає матеріальне становище, тому дуже важливими є наукові дослідження, аналіз та прогнозування доходів, витрат, життєвого рівня та шляхів до його підвищення.

Саме через повсякденний вплив цих процесів на наше життя дана тема і є актуальною. Розуміння таких важливих процесів для економіки країни та кожного її громадянина окремо важко переоцінити. Отже, аналіз даної теми є дуже важливим у базовому знайомстві із економічним становищем країни та його оцінкою. Визначення рівнів доходів та витрат населення України надає можливість зрозуміти ефективність законодавства, податкової, митної політики та ін. Ці питання розглядались багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими, такими як Карпенко Н.В., Скорук О. В., Шостак Л. В., Лібанова Е. М. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження змін витрат та доходів населення України, їх співвідношення, пошук та надання шляхів підвищення рівня доходів.

Для досягнення даної мети було виконано такі завдання, як:

- вивчення теоретичних аспектів понять «дохід» і «витрати»;
- статистичний аналіз динаміки та структури витрат і доходів населення України;
- регіональний аналіз доходів і витрат населення України;
- аналіз вплив факторів на доходи та витрати населення України;
- рекомендації стосовно покращення економічного стану країни

Інформаційною базою виступають періодичні видання, статті, навчальні матеріали, а також електронні джерела.

Об'єктом дослідження є доходи та витрати населення.

Предметом дослідження виступають структура та динаміка доходів та витрат, а також їх регіональний розподіл.

У кваліфікаційній роботі були застосовані такі методи дослідження, як:

- аналіз відносних та середніх показників на основі статистичних даних, наданих Державною службою статистики України стосовно доходів та витрат населення України;
- аналіз динаміки доходів та витрат населення за допомогою середнього абсолютного та відносного темпу зростання;
- порівняльний аналіз доходів та витрат населення регіонів України;
- статистичні методи прогнозування;
- кореляційно-регресійний аналіз доходів населення України.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, містить список використаної літератури та додатків.

У першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто теоретичні та методологічні аспекти статистичного дослідження рівня доходів та витрат населення, наведено основні поняття та класифікації, розглянуто напрямки державної політики у сфері формування та розподілу доходів, запропоновано показники та методи аналізу рівня доходів та витрат населення.

В другому розділі кваліфікаційної роботи проведено аналіз динаміки та структури рівня доходів та витрат населення України.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи проведено регіональний аналіз доходів та витрат населення та кореляційно-регресійний аналіз по доходам та витратам населення.

Основні результати проведених досліджень, висновки та рекомендації представленні на наукових конференціях ОНЕУ та опубліковано у тезах та наукових статтях.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ

1.1. Доходи і витрати населення: сутність і види

Статистичне дослідження доходів країни слід розпочати насамперед з теоретичних основ даного поняття задля вірного розуміння їх значення, сутності та впливу на країну загалом.

«Дохід - багатогранне економічне поняття, яке застосовується в різних значеннях. У широкому розумінні слова дохід розглядається як грошові та натуральні надходження до суб'єктів господарського життя. У вузькому значенні дохід - це потік грошових надходжень за одиницю часу (годину, тиждень, місяць, рік). На відміну від багатства, яке втілюється в запасах активів (будівлі, споруди, знаряддя праці, цінні папери, готівкові гроші т. ін.), дохід передбачає приплив грошей» [1, с. 2].

«Державне регулювання доходів населення як складова політики державного регулювання економіки становить собою процес впливу державних органів на соціально-економічні процеси, що пов'язані з формуванням первинних і вторинних доходів населення. Для більш повного розуміння цього процесу визначимо, що собою становлять первинні та вторинні доходи населення» [19, с. 86].

Основними видами доходів є:

- а) доходи від зайнятості
- б) доходи від власності
- в) трансферти, що в свою чергу більшою мірою державні, але все ж можуть бути приватними у вигляді аліментів чи переказів.
- г) доходи від виробництва продукції для власного споживання.

Більш детально розглянемо джерела формування даних видів доходу в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація доходів населення за джерелом створення

Доходи від зайнятості	- доходи від зайнятості - доходи від самозайнятості
Доходи від власності активів	- дохід від фінансових активів - оренда нерухомості, окрім житлових будинків - роялті та інші доходи від інших нефінансових активів
Трансфертні доходи	- пенсії та інші грошові виплати соціального забезпечення - пенсії та інші вигоди соціального страхування, пов'язаного із зайнятістю - соціальна допомога - грошові кошти уряду - поточні трансферти, отримані від інших домогосподарств - поточні перекази готівкою від некомерційних організацій - інші отримані поточні трансферти, крім соціальних трансфертів у натуральній формі
Доходи від виробництва продукції для власного вжитку	вартість неоплачених побутових послуг та товарів тривалого вжитку.

Джерело: розроблено автором за даними [2]

«Варто тепер зазначити деталізацію доходів за джерелами формування. Дохід від зайнятості включає надходження за участь у господарській діяльності у працевлаштуванні. Він складається з платежів, готівкою або у натуральному

вираженні, отриманих окремими людьми для себе або членів своїх сімей» [2, с.82- 86].

«Дохід від зайнятості включає:

а) доходи працівників, отримані готівкою (у грошовій формі) або в натуральній формі (як товари та послуги). Дохід працівника включає пряму заробітну плату за відпрацьований час та виконану роботу, комісійні часткові виплати, пільги, винагороди директорів, акції, винагороди працівникам, премії, винагорода за не робочий час у вигляді відпустки; субсидовані товари та послуги від роботодавця, виплата вихідних платежів та виплата за припинення контракту (звільнення) та внески роботодавців на соціальне страхування [2, с.82-86];

б) дохід від самозайнятості, тобто дохід, отриманий фізичними особами за певний референтний період внаслідок їх залучення до роботи з самостійної працевлаштування. Чистий дохід від самозайнятості включає прибуток або збиток, який накопичують власники або партнери. Він також включає оціночну вартість товарів, вироблених для бартеру, а також товарів, вироблених для власного споживання, за вирахуванням витрат. Основою для вимірювання доходу від самозайнятості в статистиці доходів домогосподарств є поняття «чистий» дохід, тобто величина валової продукції за вирахуванням операційних витрат та після коригування на амортизацію активів, що використовуються у виробництві [2, с.82-86].

в) дохід від власності – це надходження, що виникають від власності на активи, які надаються іншим суб'єктам господарювання для їх використання. Вони включають доходи від фінансових активів (наприклад, відсотки, отримані за депозитами, дивіденди від акцій), надходження від інвестицій в невідконтрольні підприємства, в яких інвестор не працює (іноді відомий як "сплячий" або "мовчазний" партнери), ануїтет та інші регулярні виплати з фондів страхування життя та приватних пенсійних фондів, які виключаються із соціального страхування. Дохід від власності включає також орендну плату та інші платежі, отримані за використання нефінансових активів, як невикробничих активів (тобто природних ресурсів), таких як земля, так і виробничих активів,

таких як будинки, інші споруди, установки та обладнання, патенти або авторські права. Усі доходи від власності повинні відображатись за вирахуванням витрат, понесених на придбання активів [2, с.82-86].

г) трансфертні доходи – безповоротне отримання домогосподарством надходження від донора. Перекази можуть складатися з грошових коштів або виражатися у натуральній формі (товарів та/або послуг). Передача може здійснюватися у таких варіантах: між кількома домогосподарствами, між домогосподарствами та урядом, між домогосподарствами та підприємствами або між домогосподарствами та благодійними організаціями. Передача може здійснюватися як на національному так і на міжнародному рівні (між країнами) [2, с.82-86].

г) поточні трансферти – впливають на розрахунок наявного доходу та в свою чергу на рівень споживання. Включають усі трансферти, що не є трансфертами капіталу, виключають соціальні трансферти в натуральній формі, здійснені урядами та благодійними організаціями. Поточні трансфери невеликі і проводяться часто та регулярно [2, с.82-86].

д) капітальні трансферти – великі за розміром, нерегулярні за характером виплат та рідкі надходження, наприклад: спадщина або одноразові пенсійні виплати. Капітальні трансферти не враховуються у визначенні доходу домогосподарств, так як спотворюють реальні дані [2, с.82-86].

е) Доходи від виробництва продукції для власного вжитку включає продукцію та послуги, вироблені всередині домогосподарства для власного споживання, а не для ринкових потреб. Вони включають: послуги з житлових приміщень, зайнятих власником, та споживчих товарів тривалого користування, а також власних побутових послуг» [2, с.82-86].

«Неоплачені побутові послуги або домашнє виробництво включають приблизну вартість власних виробничих побутових послуг, таких як приготування їжі, дрібний ремонт, догляд за дітьми тощо. Включається тільки вартість праці. Дохід від надання послуг товарів тривалого користування для побутових споживачів (автомобілі, холодильники та інше), відноситься до

приписаної вартості потоку послуг, що надаються цими товарами, за вирахуванням витрат, пов'язаних з їх наданням» [2, с.82-86].

Підсумовуючи можна зазначити, що дохід – це виплата грошей, що регулярно надходять у результаті роботи чи інших видів діяльності (інвестицій, самозайнятості). Важливим показником для матеріального стану населення також є витрати, що являють собою певну суму грошей, яку людина виплачує або витрачає. Прикладами витрат можуть бути платежі за іпотеку або оренду житла, комунальні платежі, покупки та інші витрати, пов'язані з вибором способу життя.

Для більшості людей дохід означає загальний заробіток у вигляді заробітної плати, прибутку від інвестицій, пенсійних виплат та інших надходжень. Для бізнесу дохід означає виручку від продажу послуг, продукції, а також будь-які відсотки та дивіденди, отримані на грошові рахунки та резерви, пов'язані з бізнесом.

Економісти мають різні визначення та способи вимірювання доходу. Незалежно від того, чи стосуються їхні дослідження заробітків, заощаджень, споживання, виробництва, державних фінансів, капітальних інвестицій або інших суміжних тем і підтем, їхня концепція доходу буде відповідати меті дослідження. У той час як вимірювання доходу на макрорівні має вирішальне значення для суспільних і політичних досліджень, окремі особи більше зосереджені на своїх особистих доходах і доходах від підприємницької діяльності.

Існують різні терміни для позначення доходу, залежно від того, яка величина вимірюється. Валовий дохід означає загальну вартість заробітної плати або виплат, без урахування будь-яких грошових відтоків. Чистий дохід - це дохід, що залишається після вирахування податків або зборів. Для індивідуальних заробітчан дискреційний дохід - це сума, яку вони мають у своєму розпорядженні після сплати необхідних витрат.

З огляду на широту поняття для його уточнення використовується велика кількість класифікаційних ознак. Розрізняють такі види доходів залежно від контексту:

- а) лінійний дохід
- б) валовий дохід
- в) особистий дохід
- г) сукупний дохід
- г) позареалізаційний дохід
- д) пасивний дохід
- е) активний дохід
- є) факторний
- ж) номінальний дохід
- з) реальний дохід

Як вже було зазначено раніше, важливим показником матеріального становища країни, населення та кожної людини окремо є витрати, які бувають таких видів:

- а) витрати за звичайними видами діяльності (це витрати на придбання товарів та послуг, виготовлення, реалізацію продукції/товарів, виконання робіт, надання послуг);
- б) матеріальні витрати;
- в) податки і збори;
- г) заощадження
- г) інші витрати (страхові платежі, перекази, виплата відсотків за кредити і позики, відшкодування збитків, списання дебіторської заборгованості тощо).

«Відповідно до глави 5 Бюджетного кодексу виділяють дохідну та видаткову частини Державного бюджету. До видатків відносимо витрати на утримання державного апарату, соціальні виплати, трансферти, поточні витрати, капітальні витрати, обслуговування боргових зобов'язань тощо. Якщо доходи перевищують витрати, говорять про профіцит державного бюджету; якщо

навпаки – в державному бюджеті існує дефіцит, і коли доходи дорівнюють витратам – збалансований державний бюджет» [3, с. 110].

Співвідношення між доходами і витратами часто називають графіком споживання. Він використовується для опису економічних тенденцій у секторі домогосподарств. Коли є більше грошей або очікування доходу, споживачі купують більше товарів. Це означає, що гроші витрачаються на витрати, навіть якщо доходу не вистачає для їх покриття. Це загальний економічний принцип, який використовується для опису тенденцій витрат у національній та світовій економіці. Бізнес повинен враховувати взаємозв'язок між споживанням і заощадженнями, щоб отримати дані про купівельні тенденції у своїй галузі.

Різниця між доходом і споживанням використовується для визначення графіка споживання. Коли дохід зростає - збільшується наявний дохід, а отже, споживачі купують більше товарів. Результатом є збільшення споживання основних покупок і товарів не першої необхідності. Зростання споживчих витрат не знаходиться в прямій залежності від доходу. На кожен додатково зароблений гріш може припадати певна частка, витрачена на наявний дохід. У регіонах з низьким рівнем доходу витрати можуть бути більшими, ніж фактичний дохід у різні періоди часу.

Різниця між доходом і споживанням - це те, скільки витрачається і залишається як заощадження наприкінці місяця. Існує багато факторів, які визначають, чому споживачі вирішують витратити більше на товари, які не потрібні для повсякденного життя. Це і тенденції на фондовому ринку, і податкове законодавство, і навіть споживчий оптимізм. Економічні експерти аналізують історичні дані, щоб спрогнозувати майбутні тенденції, виходячи з нових ринкових умов.

Споживча впевненість - це впевненість покупця в тому, що він може дозволити собі покупку сьогодні або в найближчому майбутньому. Наприклад, про споживчу впевненість свідчать тенденції щодо купівлі житла. Це велика покупка, яка окупиться через десятиліття. Покупець повинен відчувати себе впевненим у своєму особистому фінансовому становищі та в тому, що він зможе

кожного місяця виплачувати певну суму і при цьому мати кошти на життя. Даний фактор є вирішальним при розгляді кредиту як способу оплати житла чи інших матеріальних благ. В Україні, порівняно з США, не дуже розповсюджене життя «в кредит» саме з цієї причини.

Ще один фактор, який впливає на довіру споживачів до запасів. Попит і пропозиція мають сильний вплив на те, чи відчують покупці потребу в покупці зараз. Повертаючись до прикладу з купівлею житла, якщо на продаж виставлено небагато будинків, а відсоткові ставки низькі, пропозиція знижується, але попит може зрости. Це може призвести до зростання купівельного попиту серед споживачів, які намагатимуться придбати житло, поки є можливість, за найкращою ціною.

Бізнес повинен враховувати рівень власних запасів, коли бачить графіки споживання та рейтинги довіри споживачів. Коли запаси якогось товару зростають, це означає, що купувати його менш нагально. Коли запаси накопичуються в якомусь секторі, наприклад, в автомобільній промисловості, це свідчить про зниження споживчої довіри, коли умови спонукають до заощаджень більше, ніж до витрат. Бізнес у цьому секторі повинен бути уважним і підтримувати рівень запасів на належному рівні, щоб запобігти накопиченню запасів протягом тривалого періоду часу.

Хоча жоден бізнес не може контролювати довіру споживачів, він може вжити проактивних заходів, щоб захистити себе в разі зміни купівельних тенденцій. Підприємству може знадобитися збільшити або зменшити обсяги виробництва, оптових замовлень або навіть запропонувати акційні ціни, щоб зберегти прибутковість і рух товарних запасів. Низький рівень довіри споживачів з негативним співвідношенням між доходами та витратами означає, що менше людей ходять у кіно, купують нові автомобілі, будинки або витрачають менше на дрібні додаткові послуги, коли відчують, що їхні кишені стали трохи глибшими.

1.2. Правові засади державного регулювання доходів населення України

«Важливе місце у здійсненні політики формування доходів населення належить державі. Економічний зміст державної політики доходів полягає в їх ефективному розподілі. Цей процес реалізується через державний бюджет шляхом оподаткування різноманітних груп населення, які отримують грошові доходи та соціальні виплати. Політика щодо грошових доходів населення є одним із найважливіших напрямів соціально-економічної політики держави і має охоплювати всі верстви населення, сприяти зростанню реальних доходів працюючого та непрацюючого населення. Ефективна політика доходів передбачає всебічне врахування впливу всіх факторів та прогнозування наслідків впливу на формування динаміки і структури доходів населення» [4, с.78].

«Регулюючи доходи населення, держава використовує різні методи, які здебільшого відповідають тій чи іншій економічній ситуації всередині країни. Методи дослідження регулювання доходів населення поділяють на три групи: правові, економічні та адміністративні. Сутність правових методів регулювання полягає у створенні та виконанні таких нормативно-правових актів, законів, які забезпечують належний рівень доходів населення та справедливість їхнього розподілу. До системи економічних методів регулювання доходів населення належать регулювання оплати праці, визначення мінімальної оплати праці, податкової політики, регулювання цін, оплати праці працівників бюджетної сфери, державних підприємств і державних службовців. Адміністративні методи ґрунтуються на силі влади і використовують заборони, дозвіл або примус»[5, с. 169-177].

Під час регулювання доходів населення держава використовує різні методи, вибір яких зумовлюється особливостями економічної ситуації в країні. Методи державного регулювання доходів населення – це способи, за допомогою яких держава впливає на процес формування та перерозподілу доходів [19, с. 88].

«Методи державного регулювання економіки загалом і доходів населення зокрема класифікують за такими ознаками:

- а) форма впливу;
- б) засоби впливу» [19, с. 88].

«За формами впливу методи державного регулювання доходів населення поділяють на прямі та непрямі:

а) прямі методи безпосередньо впливають на процес формування та перерозподілу доходів. Використовуючи інструменти адміністративно-правового характеру та економічні інструменти прямого впливу, ці методи регламентують діяльність усіх суб'єктів економічної діяльності, безпосередньо впливаючи на рівень доходів населення; [19, с. 88].

б) непрямі методи державного регулювання доходів населення опосередковано впливають на формування та перерозподіл доходів населення, створюючи таке економічне середовище, яке впливає на економічні інтереси суб'єктів господарювання та спонукає їх діяти у напрямках, пріоритетних для державної політики доходів. Тобто держава, використовуючи ті чи інші важелі впливу, спонукає економічних суб'єктів діяти певним чином, що сприяє зменшенню диференціації доходів у суспільстві, зниженню рівня бідності, зросту доходів тощо. Наприклад, завдяки державному контролю за цінами на певні групи товарів населення прямо нічого не отримує від держави, але при цьому має можливість купувати товар за цінами, нижчими ринкового рівня, і це підвищує їхній реальний дохід» [19, с. 88-89].

«Залежно від засобів впливу виділяють такі методи державного регулювання доходів населення:

- а) правові;
- б) адміністративні;
- в) економічні» [19, с. 89].

«Правове регулювання доходів населення здійснюється шляхом розроблення законодавчої та нормативної бази щодо процесу формування та

перерозподілу доходів. Воно є первинним, визначаючи можливості процесу регулювання доходів за допомогою всіх інших методів» [19, с. 89].

«Адміністративні методи – це методи прямого впливу держави на рівень доходів населення за рахунок таких важелів як дозвіл, заборона або примус, які базуються на силі влади. У країнах з розвинутою ринковою системою адміністративні методи виконують другорядну роль, поступаючись економічним методам регулювання. Але в ситуації, коли ринковий механізм та економічні методи державного регулювання не здатні ефективно виконувати регулюючі функції, адміністративне регулювання є необхідним. Досягнення цілей соціальної політики є неможливим без адміністративного регулювання, яке здатне захистити інтереси певних груп громадян. Прикладом такого регулювання є розроблення та впровадження державних соціальних стандартів та гарантій завдяки яким забезпечується задоволення життєво необхідних потреб людини на рівні соціально визнаних норм і нормативів» [19, с. 89].

«Економічні методи державного регулювання доходів населення – це система прийомів і засобів впливу на рівень доходів у суспільстві за рахунок використання інструментів бюджетно-фіскальної, фінансової, грошово-кредитної та цінової політики» [19, с. 89].

Конституція України дає право кожному громадянину країни на отримання заробітної плати, не нижчої від визначеної законом. Розмір мінімальної заробітної плати в Україні визначається на національному рівні. Розмір мінімальної заробітної плати переглядається щороку Законом України про Державний бюджет. Мінімальна заробітна плата розраховується як погодинна та місячна заробітна плата. Заробітна плата встановлюється в підвищеному розмірі на важких роботах зі шкідливими і небезпечними умовами праці, на роботах в особливих географічних і геологічних умовах та на роботах з підвищеним ризиком для здоров'я. Перелік таких робіт визначається Кабінетом Міністрів.

Мінімальна заробітна плата - це законодавчо встановлений нижній розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю. Вона не може бути нижчою

за прожитковий мінімум для працездатних осіб. До мінімальної заробітної плати, розміру, встановленого законом або колективним договором, не включаються доплати, надбавки, заохочувальні та компенсаційні виплати.

«Метою запровадження мінімальної заробітної плати є: усунення надмірної експлуатації робітників, які виконують прості роботи; протидія недобросовісній конкуренції, яка досягається за допомогою різкого зниження заробітної плати; підвищення найнижчих рівнів заробітної плати з метою підвищення загального рівня оплати праці; координація заходів соціальної політики щодо перерозподілу національного доходу, а також економічної політики, що пов'язано з розвитком економіки» [6, с. 46].

«Мінімальна заробітна плата виконує ряд функцій: - відтворювальна - забезпечення відтворення робочої сили; - еталонна - формування базового орієнтиру у встановленні рівня державної соціальної підтримки і пенсійного забезпечення населення; - зарплатоорганізовувальна - встановлення мінімальної тарифної ставки найманих працівників за просту, некваліфіковану працю; - регулювальна - створення умов для диференціації трудових доходів і ведення переговорів між найманими працівниками та роботодавцями; - соціальна - гарантування задоволення основних життєвих потреб працівників» [7, с. 23-29].

«Підхід до визначення мінімальної заробітної плати істотно відрізняється в різних країнах залежно від їхнього економічного стану. В одних країнах розмір мінімальної заробітної плати орієнтується на прожитковий мінімум, в інших – на таку винагороду, що забезпечує працівникам і їхнім сім'ям достатній життєвий рівень. Характерно, що в більшості країн з перехідною економікою, де, визначаючи рівень мінімальної заробітної плати, орієнтуються на прожитковий мінімум, вона виконує лише соціальну функцію захисту від бідності. Мінімальна заробітна плата, що встановлює захист прожиткового мінімуму, є перешкодою на шляху досягнення вищих заробітних плат» [8, с. 223].

Розмір мінімальної заробітної плати встановлюється Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України під час щорічного прийняття державного бюджету з урахуванням пропозицій, узгоджених між

представниками професійних спілок, роботодавців або уповноважених ними органів. Заробітна плата може встановлюватися національними, галузевими, територіальними та місцевими колективними договорами.

1.3. Статистичні методи аналізу доходів і витрат населення

«Спочатку статистика бюджету обмежувалася реєстрацією абсолютної величини таких показників, як загальний розмір доходів, витрат, розмір податків, кількість платників податків і т.п. З появою очікуваних сум доходів і витрат стали використовуватися статистичні відносні показники виконання бюджету, структури доходів, структури витрат, відносних величин інтенсивності у вигляді розміру податку з одного платника, утримання однієї особи в притулку, лікарні та інше» [11, с. 20].

«З кінця XIX століття статистика бюджету починає широко застосовувати динамічні ряди багатьох економічних показників: обсягів доходів, обсягів витрат, ставок податків та інших показників з подальшим обчисленням абсолютних і відносних показників динаміки» [11, с. 20].

«Поглиблений аналіз доходів і їх диференціації здійснюється на основі статистичних рядів розподілу населення за рівнем середньодушових грошових доходів. В якості статистичних характеристик варіаційного ряду розподілу використовуються: середнє значення душового доходу, модальний та медіанний дохід, децільний коефіцієнт диференціації доходів (K_d), коефіцієнт фондів (K_f) та коефіцієнт концентрації доходів Джині ($K_{Дж}$)» [9, с. 156].

«Для підвищення надійності оцінювання доходів і витрат домогосподарств з 01.02.2017 р. затверджено методику коригування показників життєвого рівня з метою врахування доходів і витрат найбільш забезпеченого населення за результатами державного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств. Нова Методика передбачає використання даних обстеження й адміністративних даних, а також «реалізацію спеціальної статистичної процедури – калібрацію статистичних ваг домогосподарств та осіб, які входять до їх складу з

урахуванням даних Державної фіскальної служби стосовно розподілів заробітної плати платників податків з доходів фізичних осіб за регіонами»» [10, с.6].

«Матеріальний стан населення характеризується не тільки доходами, а й витратами. Статистика оцінює розмір сукупних витрат домогосподарств (населення) за їх складовими - споживчими витратами (грошові витрати на продукти харчування та безалкогольні напої; алкогольні напої, тютюнові вироби; непродовольчі товари та послуги) та неспоживчими сукупними витратами (витрати на особисте підсобне господарство; допомога родичам та іншим особам; купівля нерухомості; будівництво, капітальний ремонт житла та ін.; купівля акцій, сертифікатів, валюти, вклади до банків; аліменти; податки, збори, внески.)» [9, с. 159].

«Показником диференціації населення за рівнем доходів вважається також коефіцієнт Джині (К Дж), який відображає характер розподілу всієї суми доходів населення між окремими групами. При рівномірному розподілі доходів К Дж наближається до 0, чим вище нерівномірність розподілу доходів у суспільстві, тим ближче К Дж до 1» [9, с. 158].

Для проведення порівняльного аналізу доходів використовують такі види класифікацій:

а) класифікація за характеристиками домашніх господарств – за розміром домашніх господарств і за числом осіб, які заробляють у домашньому господарстві;

б) класифікація за характеристиками осіб - за місцем проживання, віком, статтю, соціально-економічним становищем і рівнем освіти;

в) групування населення (домогосподарств) за рівнем доходів виражається або інтервальним рядом розподілу (в абсолютному вираженні), або розподілом загального обсягу доходів за квантильними групами.

Збирання статистичних даних про доходи і витрати населення може здійснюватися:

а) за допомогою щоденника обліку щоденних витрат домашнього господарства - заповнюється його членами двічі по одному тижню протягом кварталу;

б) на підставі балансу грошових доходів і витрат населення - відображає ту частину валового національного доходу, яка надходить у розпорядження населення у формі грошових доходів.

Баланс грошових доходів і витрат населення складають як на федеральному, так і на місцевому рівні. Дохідна частина балансу складається з надходжень від різних джерел (оплата праці, дивіденди, пенсії та допомоги, стипендії тощо), а видаткова частина балансу - з трансфертів, виплачених населенням (податки і збори, відсотки за кредит тощо), видатків на придбання товарів та послуг і приросту заощаджень населення у вкладах і цінних паперах.

«Як велося раніше, для вивчення складу бюджету доцільно використовувати статистичний метод групувань і класифікацій. В цілому, бюджет складається з надходжень і витрат, що формують бюджетні кошти України. Доходами місцевих бюджетів є кошти, які надходять в постійне користування на безповоротній основі. Вони забезпечують стабільність бюджету і фінансування його видатків. Існує чотири джерела доходів місцевих бюджетів України, а саме:

- а) податкові надходження;
- б) неподаткові надходження;
- в) доходи від операцій з капіталом;
- г) трансферти» [11, с. 20].

Необхідно також проаналізувати купівельну спроможність грошових доходів населення - кількість конкретних продовольчих і непродовольчих товарів і послуг, які можна придбати в конкретний період часу на певний вид доходу.

Найбільшу частку в грошових доходах населення займає оплата праці, тому під час аналізу її динаміки слід враховувати зміну номінальної заробітної плати (коштів, отриманих за годину, день, або тиждень роботи), та реальної

заробітної плати, що характеризує купівельну спроможність номінальної заробітної плати.

У статистичних публікаціях наводять два види розподілу доходів серед населення:

- а) за величиною середньодушових грошових доходів;
- б) розподіл загального обсягу грошових доходів населення.

Статистичні дані про розподіл населення за величиною середньодушового грошового доходу можна також подати в графічному вигляді з використанням функцій розподілу. Для цього під час математичного опису розподілу за доходами найчастіше використовують "суміш" із логонормального розподілу для основної частини населення та розподілу В. Парето для високодохідних груп населення.

Логарифмічний нормальний розподіл (логонормальний) - це розподіл випадкової величини, логарифм якої $\ln x$ підпорядкований нормальному закону розподілу. В основі логонормального розподілу лежить мультиплікативний процес формування випадкових величин, за якого дія кожного випадкового чинника на додаткову величину пропорційна раніше досягнутому його рівню.

«Хотілося б приділити увагу такому аспекту статистичного дослідження місцевих бюджетів як візуалізація отриманих результатів. Арсенал форм і способів зображення результатів статистичного дослідження досить різноманітний. Найбільш поширеними є статистичні таблиці, де статистичні дані розміщені як певна систематизована інформація, що сприймається набагато швидше, ніж в текстовій формі» [11, с. 24].

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто теоретичні та методологічні аспекти статистичного дослідження рівня доходів та витрат населення.

Було розглянуто основні поняття доходів та витрат; наведено класифікації доходів та витрат за різними критеріями та ознаками.

Окреслені основні показники та методи, за допомогою яких можливо всебічно проаналізувати сучасний стан рівня доходів та витрат населення України, виявити основні тенденції розвитку та зробити прогноз на майбутнє.

Також було проаналізовано основні напрямки та правові засади державної політики щодо формування та розподілу доходів.

РОЗДІЛ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

2.1. Статистичний аналіз динаміки доходів населення України

«Бюджет та бюджетна система загалом відноситься до тієї сфери суспільного життя, що безпосередньо стосується інтересів всіх і кожного. В бюджеті будь-якої країни відбиваються важливі економічні, соціальні, політичні проблеми життя суспільства і людини. В умовах ринкових відносин і особливо в перехідний період до ринку бюджетна система є найважливішим економічним регулятором. Від того, наскільки правильно побудовано бюджетну систему залежить ефективне функціонування всього народного господарства країни, зовнішніх відносин» [3, с. 109-110].

Для кращого розуміння вищезазначених факторів та ситуації в країні в цілому, розглянемо доходи населення України за період 2015-2021 роки в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Доходи населення України за період 2015-2021 рр.

Роки	Доходи населення, млн. грн
2015	1772016
2016	2051331
2017	2652082
2018	3248730
2019	3744060
2020	4045191
2021	4863519

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Аналізуючи дані, що наведені у табл. 2.1, ми можемо зробити висновок, що за зазначений період доходи населення мають тенденцію до зростання. За

проведеними розрахунками за допомогою формули середнього абсолютного зростання можемо зробити висновок, що доходи населення в середньому щорічно збільшувались на 515250,5 млн. грн. А якщо розглядати зміну у відносному вираженні, то доходи населення в середньому щорічно збільшувались у 1,183 рази або на 18,3%. Також слід відмітити, що на кінець аналізованого періоду розглянутий показник збільшився майже в 3 рази, порівняно з початком періоду. Тобто за аналізовані 7 років доходи населення України зросли майже в 3 рази, що є позитивною тенденцією. Для кращого розуміння та сприйняття інформації пропонуємо розглянути рис. 2.1.

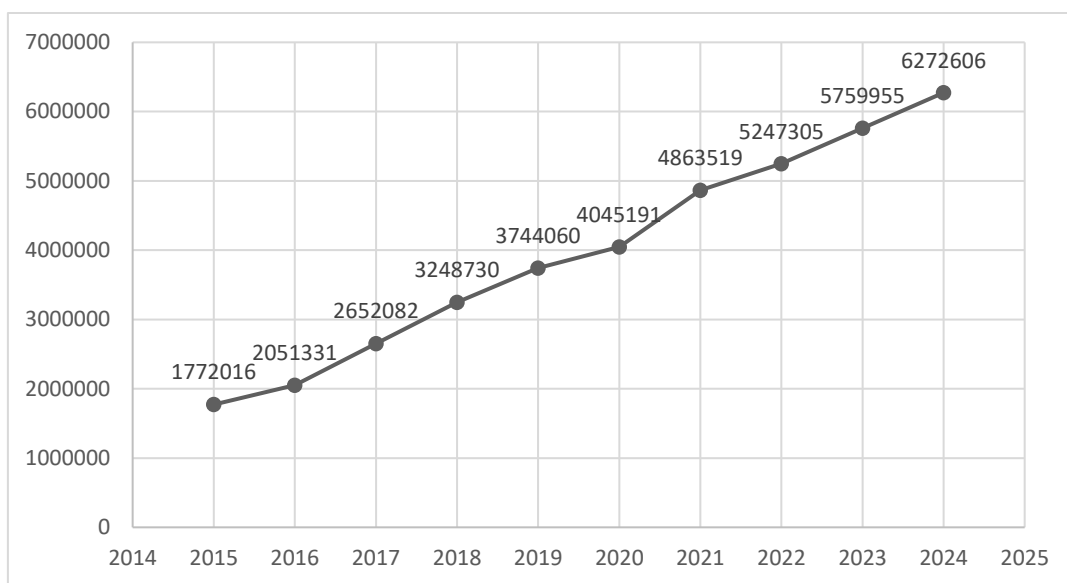

Рис. 2.1. Динаміка доходів населення України за період 2015-2021 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

За допомогою діаграми, зображеної на рис. 2.1. ми можемо більш наглядно бачити рівень та темпи приросту доходів населення України, що були представлені у табл. 2.1.

На основі представлених даних та за умовою збереження існуючих взаємозв'язків, можемо прогнозувати, що у 2022 році доходи населення України складатимуть 5247305 млн. грн. Використовуючи прогнозовані данні на 2022 рік можемо спрогнозувати й наступні роки, які показують ще кращі результати: у 2023 році доходи населення за результатами розрахунків складатимуть 5759955

млн. грн, а у 2024 році – 6272606 млн. грн. Тобто за період 2022-2024 рр. доходи населення зростуть на 20%.

«Доходи населення є найважливішим показником соціально-економічного становища людей, а особливості їх розподілу характеризують соціальну орієнтацію економічної системи, тому підвищення рівня життя населення України та подолання його регіональної диференціації є пріоритетним напрямом суспільного розвитку» [12, с.2].

Наявний дохід визначається як максимально можливий обсяг грошових коштів, які можуть бути використані або заощаджені населенням країни. Він включає в себе прибуток, заробітну плату, різні види доходів (соціальні у тому числі), за виключенням податків на доходи та майно. Отже, аналіз даної категорії доходів населення є дуже важливим та проводиться для розуміння економічного положення країни.

Розглянемо динаміку зміни наявного доходу у розрахунку на одну особу за період 2015-2021 роки в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Наявний дохід у розрахунку на одну особу за період 2015-2021 рр.

Роки	Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн.
2015	31803,1
2016	37079,9
2017	47269,7
2018	58442
2019	69140
2020	74688
2021	90036

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Відповідно до даних, що наведені у табл. 2.2., ми можемо бачити тенденцію до зростання наявного доходу на одну особу. В абсолютному вираженні, відповідно до проведених розрахунків, можемо зробити висновок, що

в середньому щорічно наявний дохід збільшувався на 9705,48 грн. У відносному вираженні за аналізований період наявний дохід в середньому щорічно збільшувався у 1,189 рази або на 18,9%. У 2021 р. наявний дохід із розрахунку на одну особу становив 90036 грн, що на 20,5% більше, ніж за попередній рік. Отже, за аналізований період найбільше значення і найбільший приріст наявного доходу відбувся у 2021 році, тому розглянемо більш детально цей рік за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Наявний дохід у розрахунку на одну особу за 2021 р.

Квартали 2021 року	Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн.
I квартал	19868
II квартал	20739
III квартал	24241
IV квартал	25188

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Для кращого уявлення представимо наведені дані на рис. 2.2.

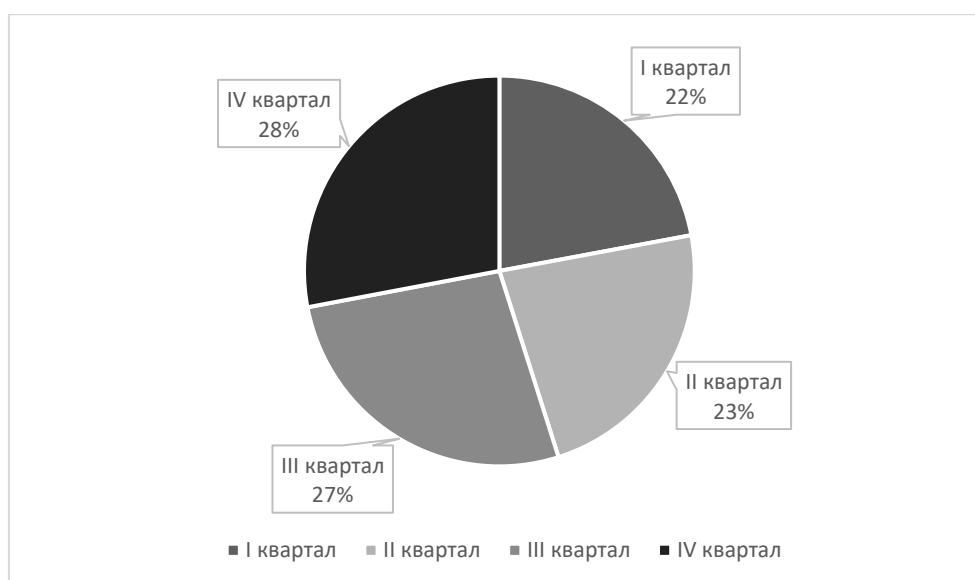

Рис. 2.2. Наявний дохід у розрахунку на одну особу за 2021 р.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Аналізуючи дані табл. 2.3., можемо зробити висновок, що за аналізований період спостерігається тенденція до збільшення наявного доходу у розрахунку на одну особу по кожному з кварталів 2021 року. На початку даного року показник мав значення 19868 грн, а наприкінці, у IV кварталі – максимальне значення за рік і складав 25188 грн, що становило 118% порівняно з відповідним періодом попереднього року. Зобразимо динаміку зміни наявного доходу у розрахунку на одну особу на рис. 2.3.

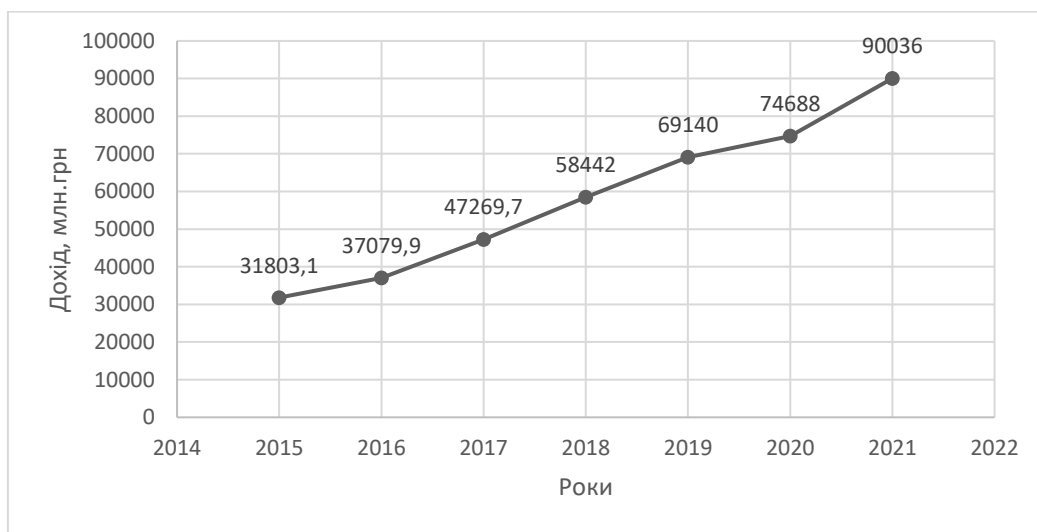

Рис. 2.3. Динаміка наявного доходу населення України в розрахунку на одну особу за період 2015-2021рр.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

На рис. 2.3. можемо бачити тенденцію до зростання наявного доходу у розрахунку на одну особу. Також слід відмітити, що за аналізований період було досягнуто збільшення розглянутого показника майже в 3 рази, що є позитивним фактором, адже здатна покращити умови життя людей. Але незважаючи на кількісне збільшення наявного доходу у абсолютному вираженні, слід проаналізувати ще й відносний приріст даного показника для вірної оцінки росту протягом зазначеного періоду, адже на наявний дохід впливають різні фактори, такі як курс долару, що може завадити якісній оцінці динаміки. Отже, розглянемо зміни реального наявного доходу у відсотках до попереднього року на рис. 2.4.

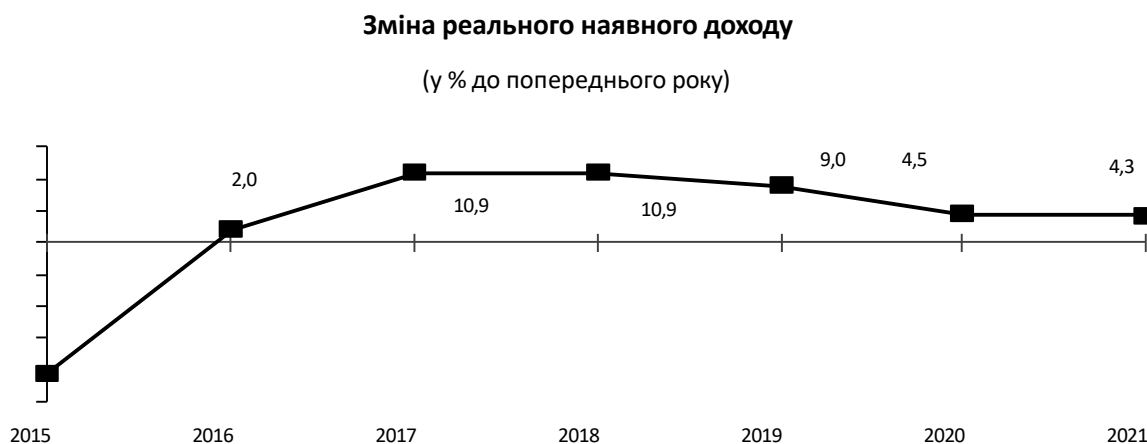

Рис. 2.4. Зміна реального наявного доходу за період 2015-2021 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Завдяки рис. 2.4. ми маємо змогу побачити справжній рівень приросту реального доходу населення України. Ми бачимо, що за 2016-2019 рр. тенденція приблизно однакова з показниками 9-10%, а ось у 2020-2021 рр. приріст скоротився майже вдвічі, що свідчить про погіршення ситуації всередині країни та певні економічні труднощі.

За перший квартал 2021 року у порівнянні з минулим роком - падіння промисловості складає 2%, аграрного сектору - на 5%, вантажообігу - на 6%, будівництва - на 13%. Ці галузі в сукупності складають більшу частку загального ВВП країни. Можемо зробити висновок, що економіка країни знаходиться у «падаючому» стані, та, враховуючи це, приріст доходів населення мало можливий.

Найважливішу роль та найбільшу питому вагу у структурі доходів населення завжди займала заробітна плата, яка є основним джерелом доходу працездатного населення та двигуном життєдіяльності. Тому дуже важливим є слідкування за його динамікою та сприйняття певних мір задля приросту даного показника, що в свою чергу, впливає на якість життя населення. Розглянемо зміни номінальної та реальної заробітної плати за період 2015-2021 роки у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Темпи зростання/зниження номінальної та реальної заробітної плати

Роки	Номінальна заробітна плата		Реальна заробітна плата	
	до попереднього року	грудень до грудня попереднього року	до попереднього року	грудень до грудня попереднього року
2011	117,7	116,2	108,7	111
2012	114,8	110,5	114,4	111,1
2013	107,9	107,2	108,2	106,7
2014	106,0	110,4	93,5	86,4
2015	120,5	130,4	79,8	90,1
2016	123,6	123,8	109,0	111,6
2017	137,1	135,5	119,1	118,9
2018	124,8	120,5	112,5	109,7
2019	118,4	116,0	109,8	111,3
2020	110,4	115,6	107,4	110,1
2021	120,9	123,1	110,5	111,9

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Було проаналізовано 10-річний період за даними табл. 2.4. – ми можемо бачити, що починаючи з 2011 року і до 2015 року відбулось різке зменшення як номінальної, так і реальної заробітної плати. За період 2015-2017 рр. відбувався зріст як номінальної, так і реальної заробітної плати, потім ми знову бачимо тенденцію до зменшення обох показників за період 2018-2020 рр. Але у 2021 році реальна та номінальна заробітна плата майже досягли попереднього значення 2018 року, що свідчить про позитивну тенденцію зростання даних показників.

Розглянемо дану тенденцію графічно за допомогою рис. 2.5.

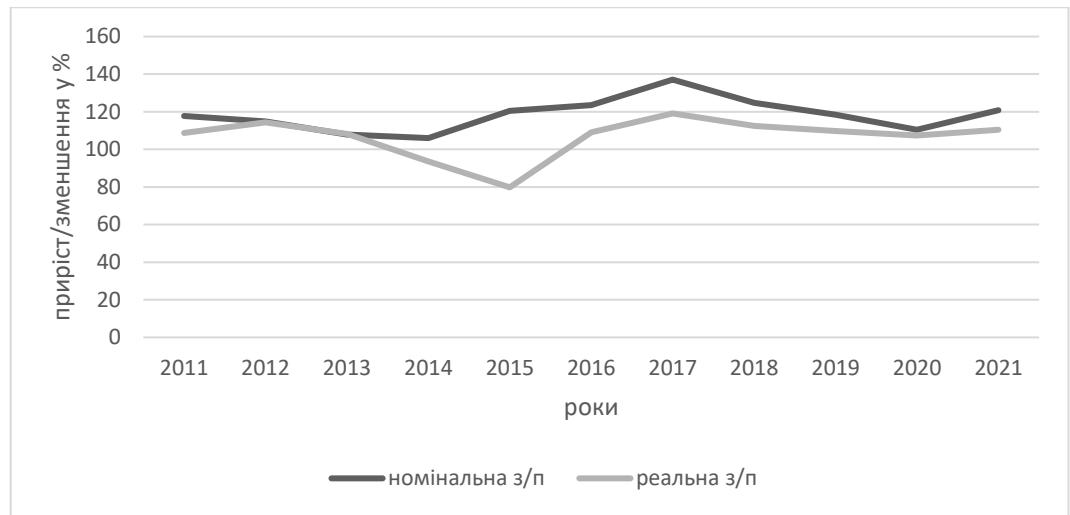

Рис. 2.5. Темпи зростання/зниження номінальної та реальної заробітної плати

Джерело: розроблено автором за даними [20]

«Негативний вплив на реальні доходи українців за аналізований період в першу чергу мали такі чинники як:

- а) зростання інфляції;
- б) падіння реального ВВП;
- в) військові дії на сході країни та зростання чисельності внутрішньо переміщених осіб;
- г) збільшення податкового» [15].

Для кращого розуміння впливу вищевказаних факторів на доходи населення та економіку країни в цілому розглянемо рівень інфляції на рис. 2.6.

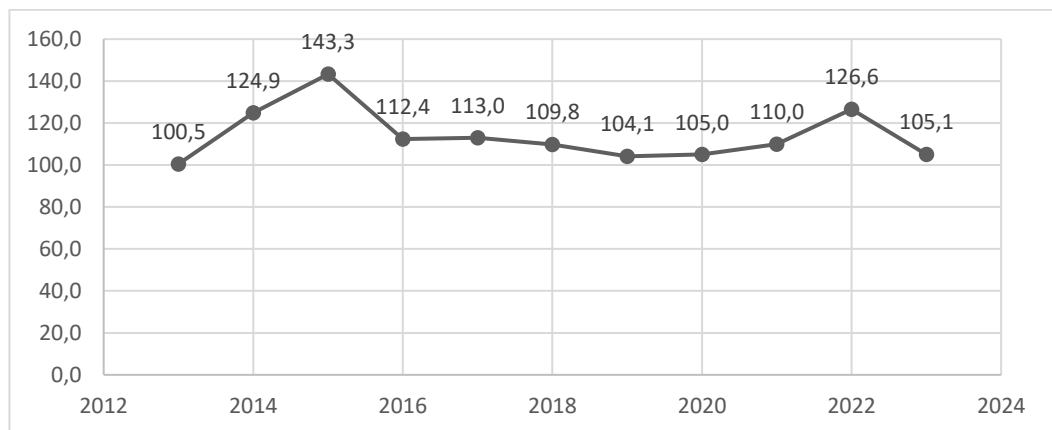

Рис. 2.6. Динаміка індексу інфляції за 2013-2023 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

«Попри продовження війни, у 2023 році ціни в Україні зростають значно повільніше, ніж у всіх прогнозах. Наприкінці жовтня НБУ поліпшив прогноз інфляції на кінець 2023 року з 10,6% до 5,8%. Основний чинник цього перегляду – вплив високих врожаїв на динаміку продовольчих цін. Водночас НБУ підвищив прогноз інфляції на 2024 рік – з 8,5% до 9,8%. 9 листопада Верховна Рада ухвалила державний бюджет на 2024 рік. До другого читання у ньому змінився макропрогноз, який закладається в основу бюджетних розрахунків. Реальне зростання ВВП прогнозується на рівні 4,6%, інфляція – 9,7%. Очікується, що середньорічний курс долара складе 40,7 грн.» [15].

«Проаналізувавши дані можемо відмітити покращення ситуації на ринку у 2023 році, але яка ймовірність того, що тенденція залишиться незмінною. Контриб'ютор Forbes та економіст Олексій Блінов пише «Якщо у 2023-му українська економіка відсапнула після початкового шоку та помітно наростила споживання завдяки потужному бюджетному стимулюванню (що виражається у фактичному бюджетному дефіциті понад 20% ВВП два роки поспіль), то спроможність підтримувати той самий темп відновлення у 2024 році досить сумнівна»» [16].

«Помірна девальвація гривні може мати численні сценарії, але найбільш імовірні з них передбачають невелике перевищення середньорічним обмінним курсом позначки USD/UAH 40 грн. Коригування обмінного курсу разом з іншими обставинами мають дещо розгорнути інфляційну тенденцію на прискорення з нинішнього п'ятипроцентного рівня. Проте середньорічна інфляція у 2024 році все одно має бути значно нижчою за результат 2023 року, як це відображено на графіку нижче» [16].

Повертаючись до одного з найважливіших складових доходів населення, розглянемо темпи приросту номінальної та реальної заробітної плати за останні роки за допомогою рис. 2.7.

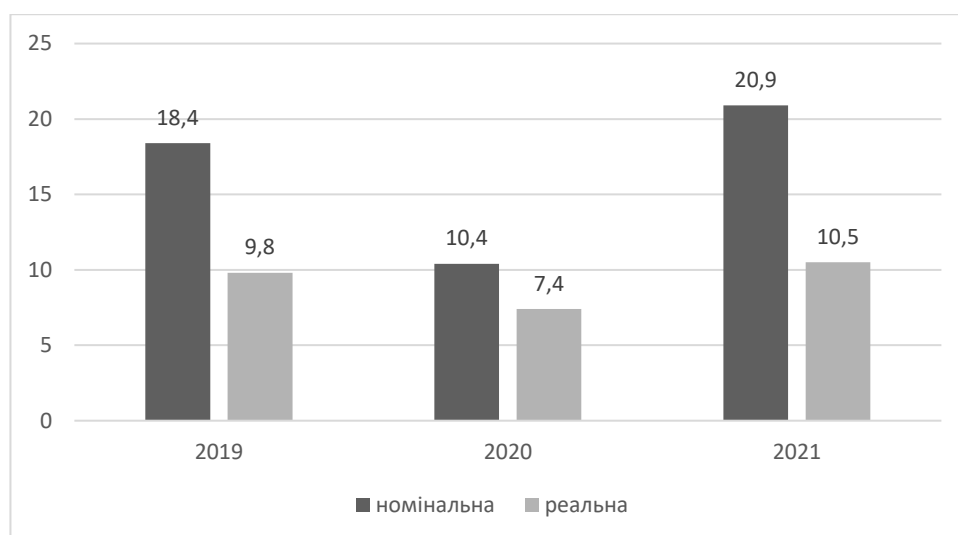

Рис. 2.7. Темпи приросту, зменшення номінальної та реальної заробітної плати

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Проаналізувавши дану діаграму можемо зробити висновок, що номінальна заробітна плата після «кризи» 2020 року, пов'язаної з карантинном, зросла вдвічі, але ж реальна заробітна плата, в свою чергу, збільшилась лише на 3,1%, що відображає реальну картину стану доходів населення. На рис. 2.8. розглянемо динаміку середньої заробітної плати за 2022 рік.

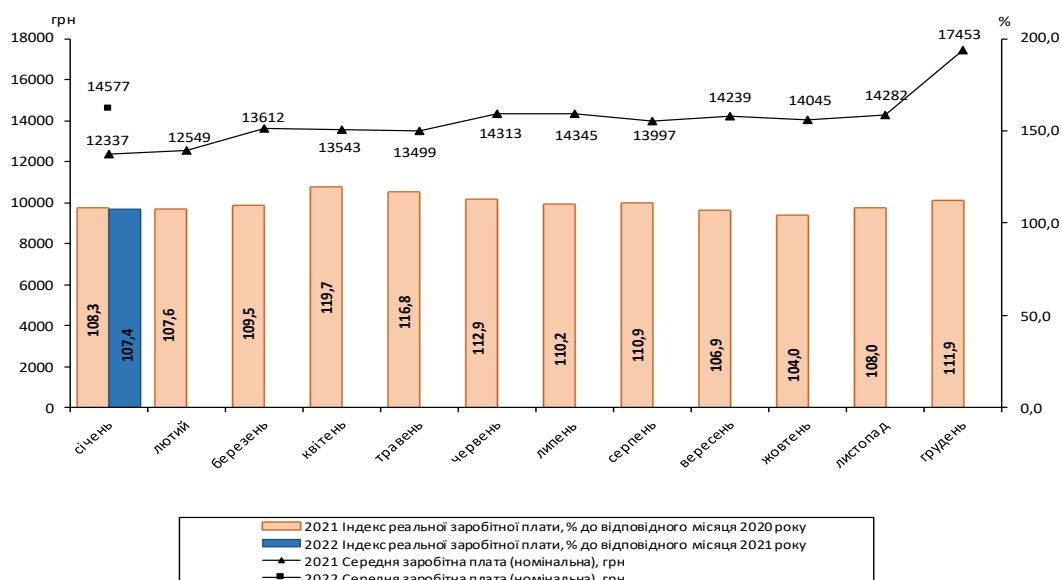

Рис. 2.8. Динаміка середньої заробітної плати у 2021–2022 роках

Джерело: [13]

«Середня заробітна плата (номінальна) штатного працівника підприємств, установ та організацій у січні 2022р. становила 14577 грн, що у 2,2 раза вище рівня мінімальної заробітної плати (6500 грн)» [13].

«Порівняно із груднем середня заробітна плата зменшилася на 16,5%. Зменшення нарахувань у січні до попереднього місяця відбувається щороку і зумовлено тим, що в грудні здійснюються нарахування одноразових виплат: винагород за підсумками роботи за рік, за вислугу років, компенсаційних виплат за невикористану відпустку тощо» [13].

«Найбільші середні зарплати за підсумками минулого року були традиційно у сфері інформаційних технологій (близько 30,9 тисяч грн), а найменші – у поштовій та кур'єрській діяльності (8,6 тисяч грн)» [16].

«За останні 12 місяців (відносно січня 2021р.) середня заробітна плата збільшилася на 18,2%» [13].

Але слід зазначити, що у доларовому еквіваленті збільшення середньої заробітної плати не відбулось, скоріш навпаки – вона зменшилась. Адже разом із підвищенням рівня заробітної плати, відбувався й зріст курсу долара.

«Індекс реальної заробітної плати у січні 2022р. порівняно з груднем 2021р. становив 82,5%, а відносно січня 2021р. – 107,4%» [13].

Розглянемо доходи населення у розрізі груп за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів за 2021 рік на рис. 2.9.

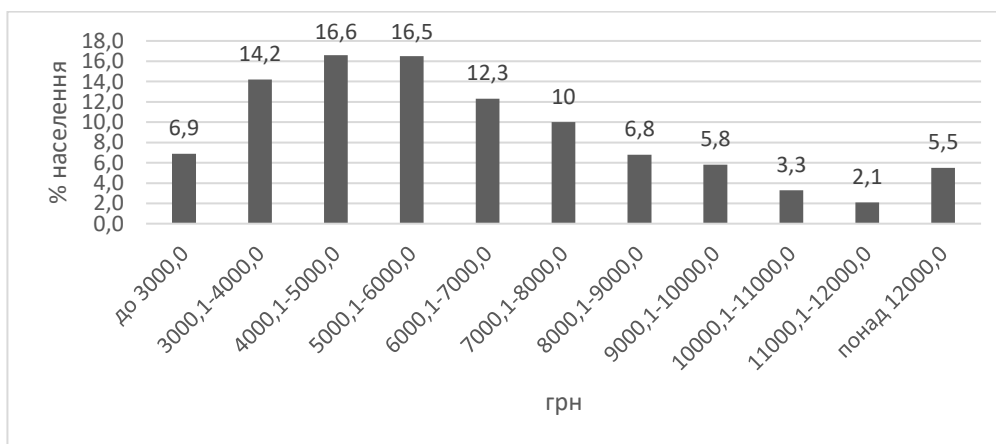

Рис. 2.9. Розподіл населення за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів за 2021 рік

Джерело: розроблено автором за даними [13]

«Законом про оплату праці визначено, що розмір зарплати працівника за повністю виконану місячну (годинну) норму праці не може бути нижчим за розмір мінімальної зарплати, тобто не менш ніж 6000 грн з 1 січня 2021 року. Якщо працівнику, який виконав місячну норму праці, нарахували зарплату в меншому розмірі, роботодавець проводить доплату до її рівня, яку виплачує разом із зарплатою (за винятком виконання роботи на умовах неповного робочого часу)» [18].

Проаналізувавши рис. 2.9. можемо відмітити, що найбільша частка населення (16,6%) отримує 4000-5000 грн середньодушового еквівалентного доходу, що є меншим за зазначеним законодавством рівнем мінімальної заробітної плати. Майже така ж частку населення, а саме, 16,5%, отримує таку кількість середньодушових еквівалентних доходів, що майже прирівнюються до значення мінімальної заробітної плати у 2021 році, а 14,2% отримують 3000-4000 грн. даного показника.

Для більш точної оцінки розподілу доходів населення за роками слід також враховувати зміну рівня мінімальної заробітної плати, яку зображено на рис. 2.10.

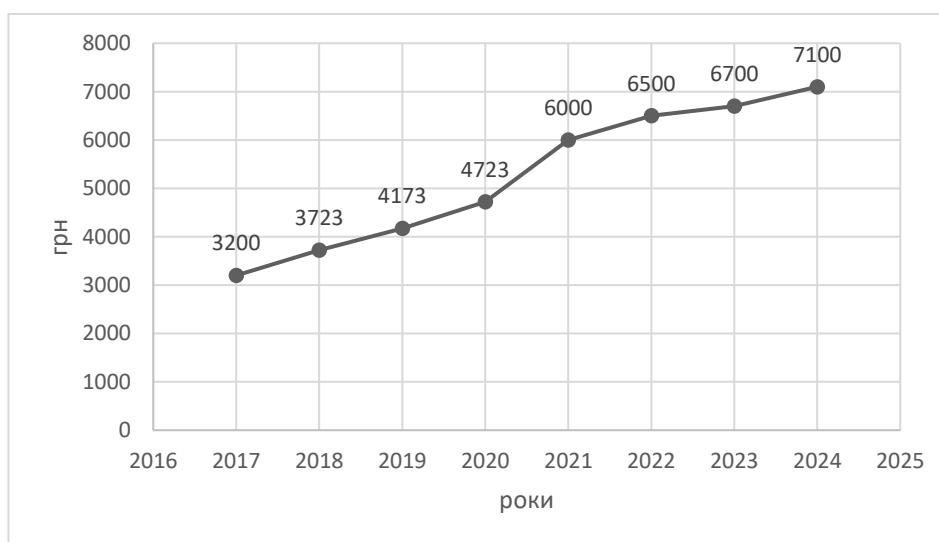

Рис. 2.10. Динаміка мінімальної заробітної плати у грн за 2017-2024 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [20]

Відповідно наведеній діаграмі можемо бачити тенденцію щодо збільшення мінімальної заробітної плати з кожним роком, слід виділити стрімкий зріст у 2021

році порівняно з 2020 роком. Використовуючи формулу середнього відносного приросту та розрахувавши середнє відносне зростання можемо зробити висновок, що за аналізований період мінімальна заробітна плата щорічно зростала у 1,121 разів або на 12,1%. Слід зазначити, що з 01.04.2024 законодавством України встановлено новий розмір мінімальної заробітної плати у розмірі 8000грн. Звичайно, зріст даного показника пов'язують із ростом економіки та позитивними змінами в країні, але дуже важливим у цьому питанні є аналіз заробітної плати не лише у національній валюті, але й у доларах. Отже, розглянемо зміни мінімальної заробітної плати у доларах на рис. 2.11.

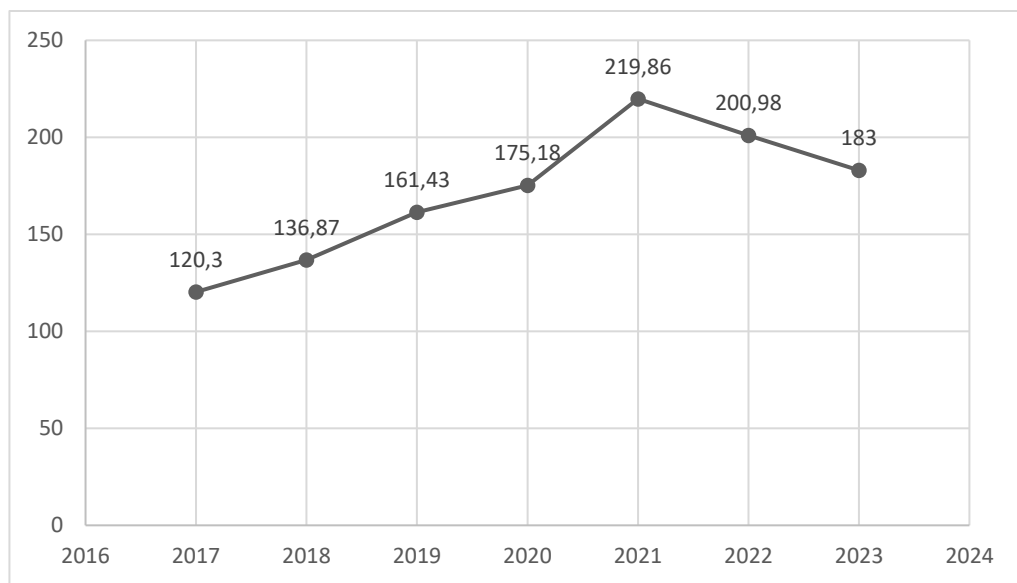

Рис. 2.11. Динаміка мінімальної заробітної плати у доларах США за 2017-2023
рр.

Джерело: розроблено автором за даними [21]

Незважаючи на те, що на рис. 2.10. ми бачимо тенденцію до зростання протяжі всього аналізованого періоду, завдяки аналізу мінімальної заробітної плати у доларах США, зображеної на рис. 2.11., можемо зробити висновок, що після 2021 року даний показник лише зменшувався, майже повернувшись до рівня 2020-го року. У 2024 році мінімальна заробітна плата Даний фактор, рівень інфляції та курс долару свідчить про економічні проблеми у країні останніми роками.

«До повномасштабної війни в рейтингу за Індексом Джині Україна перебувала серед групи країн з найнижчим рівнем у порівнянні з країнами Європейського континенту. Зокрема, значення Індексу Джині у 2021 р. в Україні становило 0,244. Для прикладу, в Австрії у відповідний період Індекс Джині становив 0,274, у Бельгії – 0,262, в Естонії – 0,305, у Польщі – 0,281, у Франції – 0,292, у Чехії – 0,248» [22].

«За офіційними даними, протягом 2017–2021 рр. частка доходів у найменш забезпеченій групі населення, на відміну від найзаможніших домогосподарств останнього дециля, незмінно зменшувалася. Якщо у 2017 р. загальні доходи першого дециля становили 4,6%, то у 2021 р. – уже 4,3% від загальних доходів усіх домогосподарств; а загальні доходи десятого дециля, навпаки, за цей період зросли: з 20,6% у 2017 р. до 21% у 2021 р. (у 2020 р. досягли рівня у 21,7 %). Тобто десята частина найбагатших домогосподарств отримувала понад 20 % загальних доходів, а десята частина домогосподарств з найменшими доходами – лише 4,3 %. Також варто зважати, що офіційні статистичні дані стосовно диференціації життєвого рівня населення не враховують значної тінізації доходів в Україні, яка переважно стосується груп населення з вищими доходами» [23].

2.2. Статистичний аналіз структури доходів населення України

«Розмір доходів населення, їх розподіл безпосередньо впливають на формування, розвиток і використання трудового потенціалу суспільства. Високорозвинуті країни з високими доходами населення та помірною їх диференціацією, як правило, мають потужний трудовий потенціал (Канада, Швейцарія, Фінляндія, Швеція, Японія, Німеччина та ін.). Проблеми доходів і рівня життя населення посідають провідне місце у системі управління трудовим потенціалом суспільства. Саме тому необхідно розглянути їх джерела, структуру, види тощо» [23].

Раніше вже було зазначено види доходів, їх різноманіття та чинники, що певною мірою впливають на них, проаналізуємо структуру доходів за останні роки за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Структура доходів населення України за 2017-2021 рр.

Показник	2017	2018	2019	2020	2021
Доходи – усього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Заробітна плата	45,6	47,1	47,0	45,3	45,5
Прибуток та змішаний дохід	18,0	17,6	18,1	18,3	19,8
Дохід від власності, одержаний	3,0	2,8	3,1	2,6	2,2
Соціальні допомоги та інші одержані поточні трансфери, у т.ч	33,4	32,5	31,8	33,8	32,5
соціальні допомоги	14,8	14,4	14,9	16,1	14,4
соціальні трансфери в натурі	14,4	13,7	11,7	11,5	12,1

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Підсумовуючи данні, що наведені у табл. 2.5. можемо зробити висновок, що структура доходів населення за аналізований період майже не змінювалась, всі показники знаходяться приблизно на одному й тому ж рівні. Можна виділити збільшення частки доходів від соціальної допомоги у 2020 році з 14,9% до 16,1% та збільшення питомої ваги прибутку та змішаного доходу у 2021 році порівняно з 2020 роком на 1,5 в.п.

Як ми бачимо, найбільшу частку серед доходів населення займає заробітна плата – приблизно 46%, а на другому місці знаходяться соціальні допомоги та інші одержані трансфери з часткою приблизно у 33%. А найменшу частку серед доходів населення складає дохід від власності із показником у 2,7% в середньому за аналізований період.

Розглянемо графічно структуру доходів населення України у відносному вираженні за останні роки на рис. 2.12.

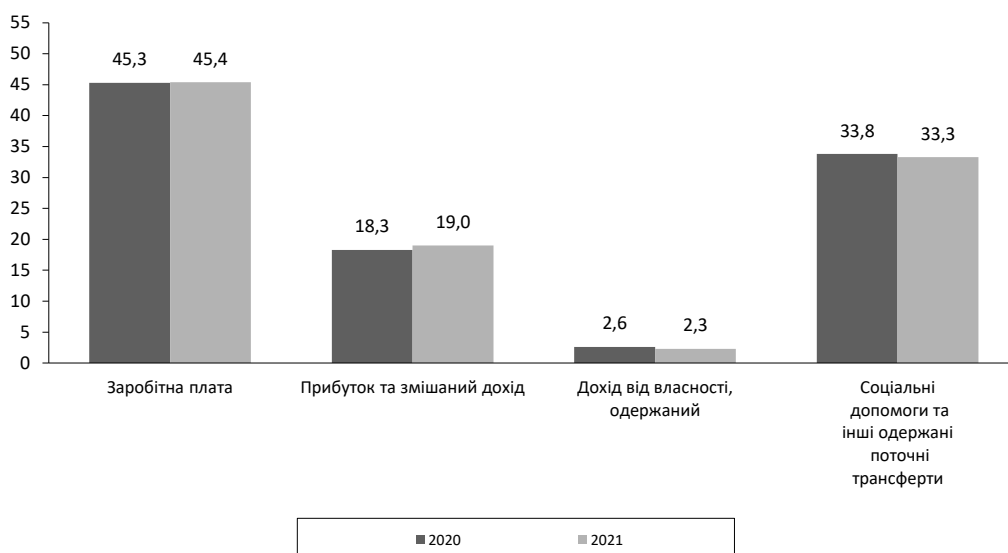

Рис. 2.12. Структура доходів населення в Україні 2020-2021 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Завдяки діаграмі більш наглядно можемо бачити, що в 2021 році порівняно з 2020 роком питома вага заробітної плати в структурі доходів населення майже не змінилась, збільшившись на 0,1%, прибуток та змішаний дохід збільшився на 0,7%, дохід від власності зменшився на 0,3%, дохід від соціальної допомоги та інших одержаних поточних трансфертів зменшився в структурі на 0,5%.

Розглянемо структуру доходів населення України у відносному вираженні в 2021 році в табл. 2.6.

Згідно з табл. 2.6. можна побачити, що частка заробітної плати з кожним кварталом зменшувалась, однак немає іншого показника, який би показував постійне зменшення або зріст. В цілому по всім складовим доходів населення можна сказати, що питома вага залишається незмінною.

Таблиця 2.6

Структура доходів населення України в 2021 р. (у %)

Показник	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	%
Доходи – всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Заробітна плата	47,6	46,3	44,7	43,6	45,4
Прибуток та змішаний дохід	15,5	15,9	23,8	20,1	19,0
Дохід від власності, одержаний	1,9	1,7	2,2	3,1	2,3
Соціальні допомоги та інші одержані поточні трансфери	35,0	36,1	29,3	33,2	33,3
у тому числі					
соціальні допомоги	16,6	15,9	14,1	13,1	14,8
інші поточні трансфери	6,4	6,1	5,6	5,9	6,0
соціальні трансфери в натурі	12,0	14,1	9,6	14,2	12,5

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Представимо структуру доходів населення за 2021 рік у вигляді діаграми для кращого розуміння на рис. 2.13.

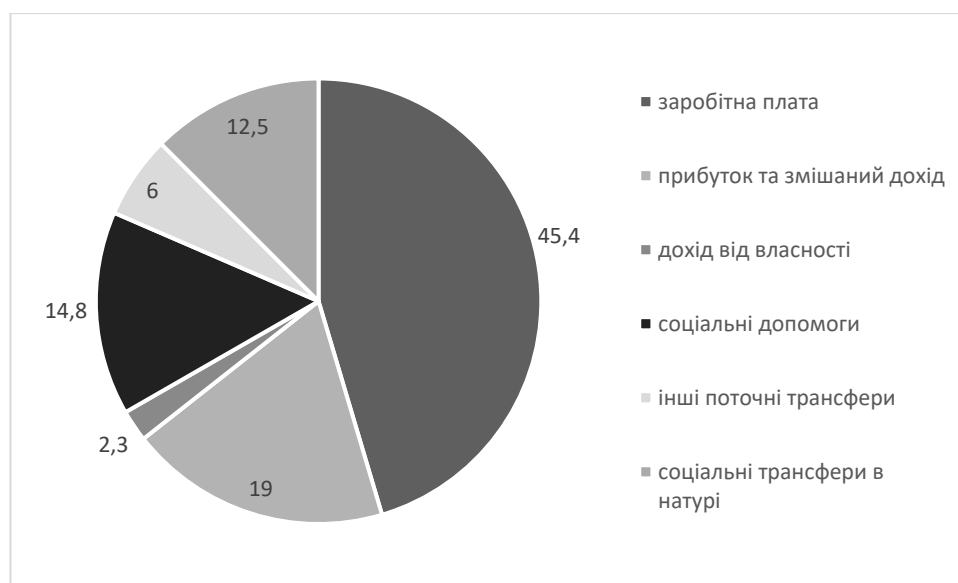

Рис. 2.13. Структура доходів населення в Україні за 2021 р.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Завдяки даній діаграмі можемо наглядно бачити структуру доходів населення за 2021 рік, що відображає й приблизну структуру попередніх років. Слід зазначити, що в інших розвинених країнах питома вага заробітної плати є меншою приблизно на 10%, тоді як інші складові мають дещо більші значення, особливо прибуток та змішаний дохід, соціальні допомоги та дохід від власності.

2.3. Статистичний аналіз динаміки витрат населення України

«Матеріальний стан населення характеризується не тільки доходами, а й витратами. Статистика оцінює розмір сукупних витрат домогосподарств (населення) за їх складовими – споживчими витратами (грошові витрати на продукти харчування та безалкогольні напої; алкогольні напої, тютюнові вироби; непродовольчі товари та послуги) та неспоживчими сукупними витратами (витрати на особисте підсобне господарство; допомога родичам та іншим особам; купівля нерухомості; будівництво, капітальний ремонт житла та ін.; купівля акцій, сертифікатів, валюти, вклади до банків; аліменти; податки, збори, внески.)» [9, с.159].

«Витрати населення включають:

- а) витрати на придбання товарів та послуг;
- б) сплачені доходи від власності;
- в) поточні податки на доходи, майно та інші поточні трансферти» [25].

«Витрати на придбання товарів та послуг є основним видом витрат населення та визначаються як вартість продукції, що:

- а) придбана населенням за рахунок власних коштів;
- б) одержана в натуральній формі в результаті підприємницької діяльності;
- в) отримана у вигляді соціальних трансфертів в натурі від органів державного управління і НКОДГ» [25].

«Поточні податки на доходи, майно тощо відносяться до складу основних видів поточних трансфертів. Це податки, які регулярно сплачуються домашніми господарствами після отримання прибутку та інших доходів у зв'язку з

володінням майном та іншими причинами. До їхнього складу включаються: податки на прибутки суб'єктів господарювання; податок з доходів фізичних осіб; інші податки та збори фізичних осіб, не пов'язані з виробничою діяльністю» [25].

«Поточні трансферти включають також внески населення на соціальне страхування. До них відносяться платежі до Фонду соціального страхування України з тимчасової втрати працездатності, Пенсійного фонду та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, які визначаються, виходячи із встановленого законодавством відсотку утримань із суми нарахованої заробітної плати» [25].

«Інші сплачені поточні трансферти включають страхові платежі, перекази, штрафи, членські внески у громадські організації тощо» [25].

«Заощадження, в частині нагромадження нефінансових активів, включають нагромадження основного капіталу та приріст запасів матеріальних оборотних коштів» [25].

Розглянемо динаміку витрат населення України за період 2015-2021 роки за табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Витрати населення України за 2015-2021 рр.

Роки	Витрати населення, млн. грн
2015	1740943
2016	2038740
2017	2621444
2018	3217183
2019	3756517
2020	3981271
2021	4855869

Джерело: розроблено автором за даними [13]

За даними табл. 2.7. ми можемо зробити висновок, що витрати населення України за аналізований період мали тенденцію до зростання. За допомогою

формули середнього абсолютного приросту можемо зробити висновок, що в середньому щорічно витрати населення збільшувались на 519154,3 млн. грн, а у відносному вираженні – у 1,186 рази або на 18,6%.

Для кращого розуміння приростів тенденції розглянемо витрати населення за допомогою рис. 2.14.

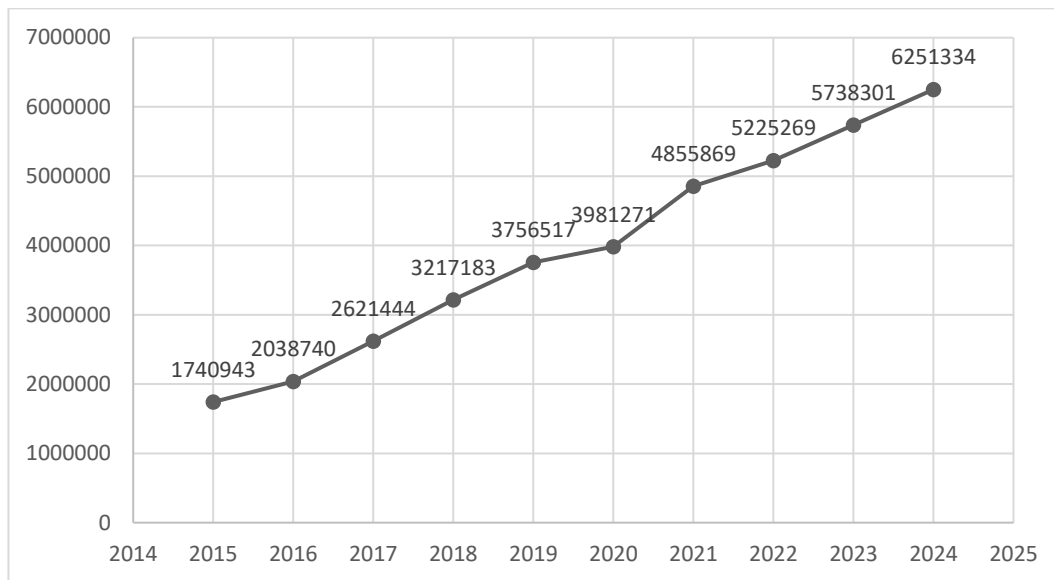

Рис. 2.14. Динаміка витрат населення України за 2015-2021 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

На основі представлених даних та за умовою збереження існуючих взаємозв'язків, можемо прогнозувати, що у 2022 році витрати населення України складатимуть 5225269 млн. грн. Використовуючи прогнозовані данні на 2022 рік можемо спрогнозувати й наступні роки, які показують ще кращі результати: у 2023 році витрати населення за результатами розрахунків складатимуть 5738301 млн. грн, а у 2024 році – 6251334 млн. грн. Тобто за період 2022-2024 рр. витрати населення зростуть на 20%, як і доходи, але слід відмітити, що за прогнозованими даними все ж таки доходи будуть перевищувати витрати населення України.

Використовуючи наведені раніше дані можемо порівняти витрати та доходи населення України за період 2015-2021 роки за допомогою рис.2.15.

Рис. 2.15. Динаміка доходів і витрат населення України за 2015-2021 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Підсумовуючи рис. 2.15. можна зробити висновок, що доходи та витрати населення України знаходяться приблизно на одному й тому ж рівні. Якщо розглядати по роках, то з 2015 року до 2018 р. доходи перевищували витрати в середньому на 26462,25 млн. грн. В 2019 році, навпаки, витрати перевищили доходи на 12457 млн. грн. В наступному, 2020 р., доходи знов мали більший показник з рекордною сумою – 63920 млн. грн. А в середньому за аналізований період доходи перевищували витрати на 23566 млн. грн.

Таблиця 2.8

Витрати населення України в 2021 р.

Показник	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	2021
Витрати та заощадження – всього	1 028 676	1 114 025	1 213 846	1 342 064	4 698 611
Придбання товарів та послуг	956 535	1 031 674	1 074 196	1 261 782	4 324 187
Дохід від власності, сплачений	10 722	11 410	12 453	13 094	47 679
Поточні податки на доходи, майно та інші сплачені поточні трансферти	108 843	124 784	127 303	143 174	504 104
у тому числі					
поточні податки на доходи, майно тощо	79 828	93 125	95 732	108 423	377 108

Продовження таблиці 2.8

Показник	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	2021
внески на соціальне страхування	1 003	1 284	1 505	1 506	5 298
інші поточні трансферти	28 012	30 375	30 066	33 245	121 698
Нагромадження нефінансових активів	-14 353	-13 154	15 783	-9 954	-21 678
Приріст фінансових активів	-33071	-40689	-15889	-66032	-155681
з них					
приріст грошових вкладів та заощаджень у цінних паперах	3 229	26 400	4 600	40 326	74 555
заощадження в іноземній валюті	17 420	11 041	15 177	18 419	62 057
позики, одержані за виключенням погашених (-)	8 438	14 360	14 561	13 601	50 960

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Згідно з табл. 2.8. можна зробити висновок, що витрати за 2021 рік мали тенденцію до зростання. Неоднозначну тенденцію можемо відмітити стосовно приросту грошових вкладів та заощаджень у цінних паперах, нагромадження нефінансових активів, приріст фінансових активів. Стосовно заощадження в іноземній валюті, позик, одержаних за виключенням погашень та інших поточних трансферів можна відмітити більш плавне збільшення та зменшення показників. Всі інші показники мали однозначну тенденцію до зростання.

2.4. Статистичний аналіз структури витрат населення України

Для кращого розуміння сутності витрат та більш детального аналізу ситуації за останній час розглянемо структуру витрат населення України у відносному значенні за 2021 рік за допомогою таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Структура витрат та заощаджень населення України в 2021 р. (у %)

Показник	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	2021
Витрати та заощадження – всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Придбання товарів та послуг	93,3	92,6	88,5	94,0	92,0
Дохід від власності, сплачений	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Поточні податки на доходи, майно та інші сплачені поточні тарифи	10,6	11,2	10,5	10,6	10,7
у тому числі					
поточні податки на доходи, майно тощо	7,8	8,4	7,9	8,0	8,0
внески на соціальне страхування	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
інші поточні трансфери	2,7	2,7	2,5	2,5	2,6
Нагромадження нефінансових активів	-1,4	-1,2	1,3	-0,7	-0,5
Приріст фінансових активів	-3,2	-3,6	-1,3	-4,9	-3,2

Джерело: розроблено автором за даними [13]

За табл. 2.9. можемо бачити, що найбільшу частку у витратах займає придбання товарів та послуг (92,0% за рік). На другому місці – поточні податки на доходи, майно та інші сплачені поточні тарифи (10,7%), далі – поточні податки на доходи, майно, тощо (8%). Нагромадження та приріст нефінансових активів мають від’ємні значення та, одночасно, не мають чіткої тенденції, а останні чинники – знаходяться приблизно на одному рівні протягом року.

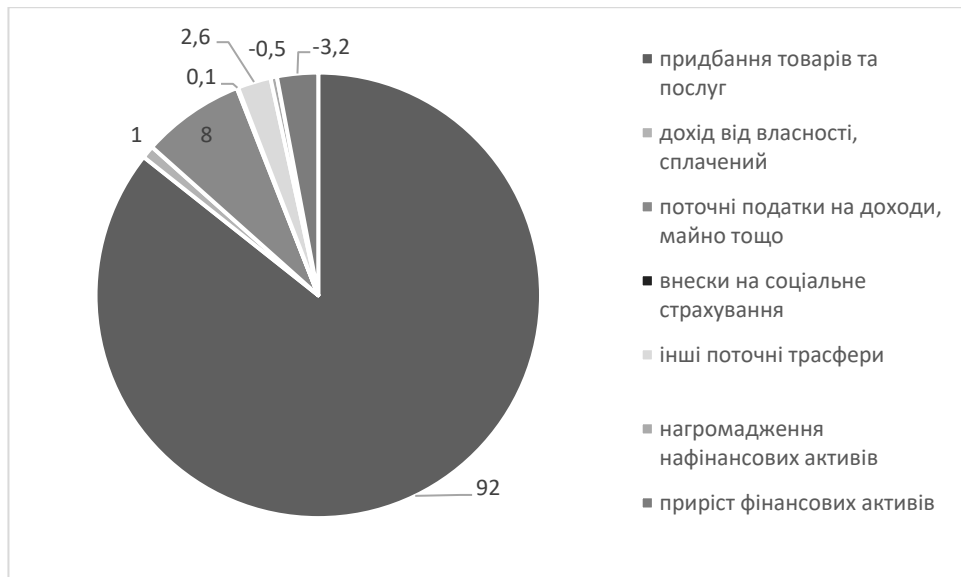

Рис. 2.16. Структура витрат населення України за 2021 рік

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Завдяки рис. 2.16. можемо наглядно бачити, що більшість своїх коштів населення витрачає саме на придбання товарів та послуг. Інші категорії займають лише приблизно 10% від усієї сукупності витрат населення України.

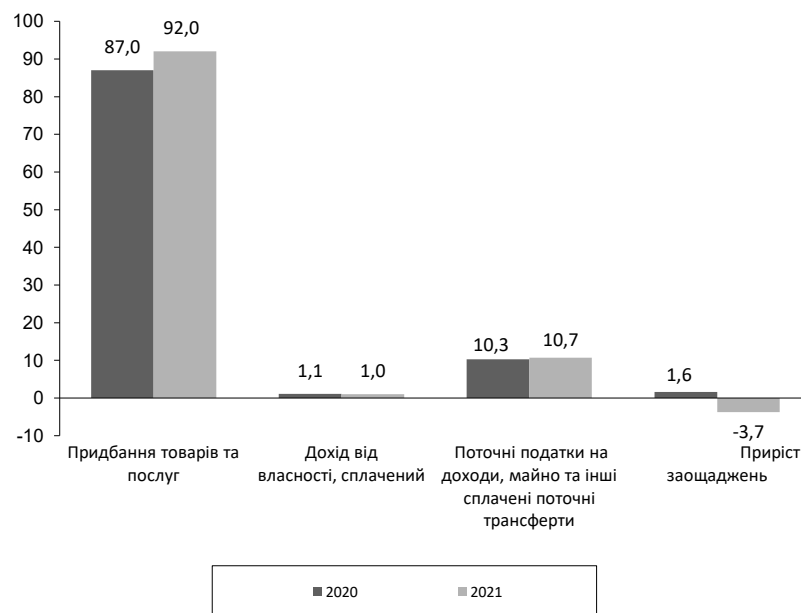

Рис. 2.17. Структура витрат населення в Україні 2020-2021 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Порівнюючи витрати населення за 2020 та 2021 роки можемо бачити, що найзначніші зміни відбулися у такої категорії витрат, як прибуток товарів та послуг: даний показник збільшився на 5%. Також слід відзначити, що приріст заощаджень у 2021 мав від'ємне значення, що свідчить про нездатність населення заощаджувати свої кошти навіть на рівні попереднього року.

«Серед усіх витрат домогосподарств 92,2% становили споживчі сукупні витрати (у I півріччі 2020 року – 90,1%), з них на:

- а) продовольчі товари – 49,5%;
- б) непродовольчі товари – 27,1%;
- в) послуги – 15,6%» [13].

Висновки до розділу 2

У другому розділі кваліфікаційної роботи було проаналізовано основні тенденції динаміки розвитку рівня доходів та витрат населення України, проведено аналіз їх структури. Проведено співставлення рівня номінальних та реальних доходів.

Проведений аналіз показав, що можна відмітити динаміку щодо збільшення доходів населення та невеликий приріст реальної заробітної плати. Мінімальна ж заробітна плата, у свою чергу, значно зменшилась у доларовому еквіваленті за останні роки.

Стосовно витрат також можна відстежити тенденцію до зростання, особливо після 2020 року, що можна пов'язати із часами карантину.

Дослідивши структуру доходів та витрат населення слід відмітити, що найбільшу частку серед доходів населення займає заробітна плата (майже половину), а у структурі витрат найбільшу частку займає придбання товарів та послуг (92%).

РОЗДІЛ 3. РЕГІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДОХОДІВ І ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

3.1. Аналіз регіональних особливостей рівня доходів та витрат населення в Україні

Проаналізувавши доходи населення України в цілому та зрозумівши певні тенденції останніх років, розглянемо доходи населення в регіональному розрізі за останніми актуальними даними 2021 року, аби зрозуміти, які регіони країни приносять найбільший дохід та вклад у ВВП країни. Для кращого розуміння представимо регіони країни у групуванні по 4 групи від найменших доходів до найбільших.

Для розрахунків використаємо наступну формулу:

$$h = \frac{x_{\max} - x_{\min}}{n},$$

де $x_{\max}$ – максимальне значення рівня у дані сукупності;

$x_{\min}$ – мінімальне значення рівня у дані сукупності;

n – кількість груп

$$h \text{ Доходи } 2021 = \frac{666328 - 57301}{4} = 152256,75 \text{ млн.грн}$$

Використовуючи розраховані дані побудуємо таблицю 3.1. із групованими регіонами.

Групування доходів на основі зазначених діапазонів вказує на різні рівні доходів у різних містах. Найнижчий рівень доходів, станом на 2021 рік, зафіксовано у таких областях країни: Чернівецька, Луганська, Тернопільська, Кіровоградська, Волинська, Чернігівська, Закарпатська, Херсонська, Рівненська, Сумська, Черкаська, Миколаївська, Житомирська, Хмельницька, Івано-Франківська, Полтавська, Вінницька, Запорізька, Київська та Донецька.

Таблиця 3.1

Розподіл областей України за величиною показника доходів населення
України у 2021 році

Групи областей за доходами, млн грн	Кількість регіонів (f)	S
57301-209557,75	20	20
209557,75-361814,5	4	24
361814,5-514071,25	0	24
514071,25-666328	1	25

Джерело: розроблено автором за даними [13]

У таких областях як Львівська, Одеська, Харківська, Дніпропетровська спостерігається середній рівень доходів. Найвищий рівень доходів спостерігається в Києві.

Розглянемо дану класифікацію на рис. 3.1. для кращого уявлення.

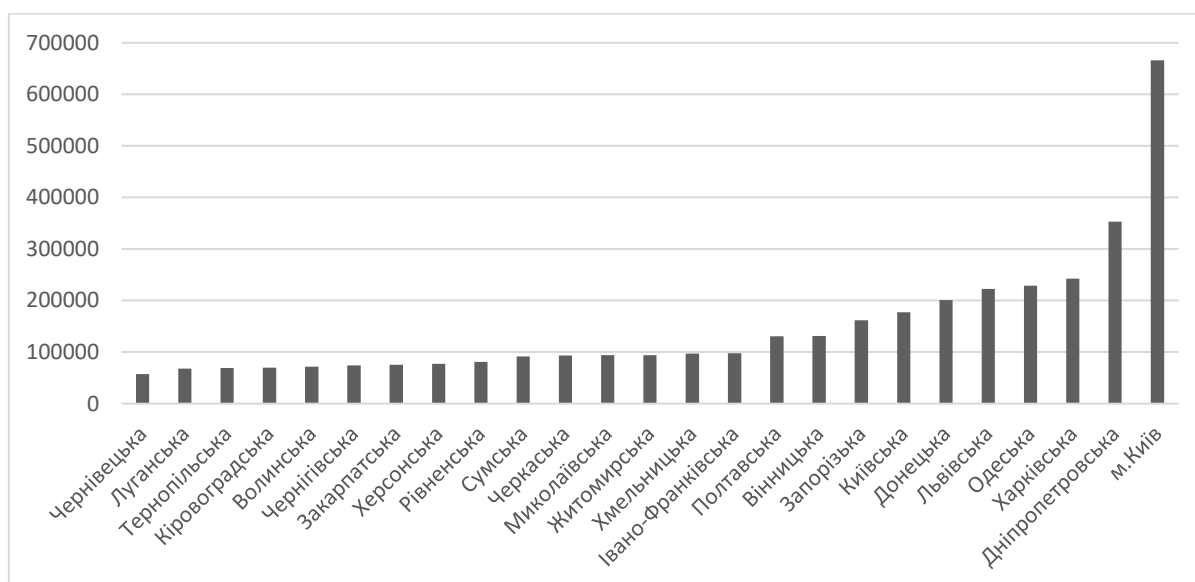

Рис. 3.1. Доходи населення України за 2021 рік за регіонами

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Проаналізувавши доходи населення України у регіональному розрізі, розглянемо витрати населення за останніми актуальними даними 2021 року, аби

зрозуміти, які регіони країни найбільше витрачають та порівняти їх із доходами.

Для розрахунків використаємо наступну формулу:

$$h = \frac{x_{\max} - x_{\min}}{n},$$

де $x_{\max}$ – максимальне значення рівня у дані сукупності;

$x_{\min}$ – мінімальне значення рівня у дані сукупності;

n – кількість груп

$$h \text{ Витрати } 2021 = \frac{977627 - 55870}{4} = 230439,25 \text{ млн.грн}$$

Використовуючи розраховані дані побудуємо таблицю 3.2. із групованими регіонами по витратам.

Таблиця 3.2

Розподіл областей України за величиною показника доходів населення
України у 2021 році

Групи областей за витратами, млн грн	Кількість регіонів (f)	S
55870-286309,25	19	19
286309,25-516748,5	5	24
516748,5-747187,75	0	24
747187,75-977627	1	25

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Групування витрат на основі зазначених діапазонів вказує на різні рівні доходів у різних містах. Найнижчий рівень витрат, станом на 2021 рік, зафіксовано у таких областях країни: Чернівецька, Луганська, Тернопільська, Кіровоградська, Волинська, Чернігівська, Закарпатська, Херсонська, Рівненська, Сумська, Черкаська, Миколаївська, Житомирська, Хмельницька, Івано-Франківська, Полтавська, Вінницька, Запорізька та Донецька. У таких областях як Львівська, Одеська, Київська, Харківська, Дніпропетровська спостерігається середній рівень доходів. Найвищий рівень витрат спостерігається в Києві. Результати даних стосовно доходів у містах України дають загальну картину

дохідної ситуації та можуть бути корисними для аналізу ефективності економічного розвитку та впроваджених методів, законів.

Візуалізацію аналізованих даних можемо розглянути на рис. 3.2.

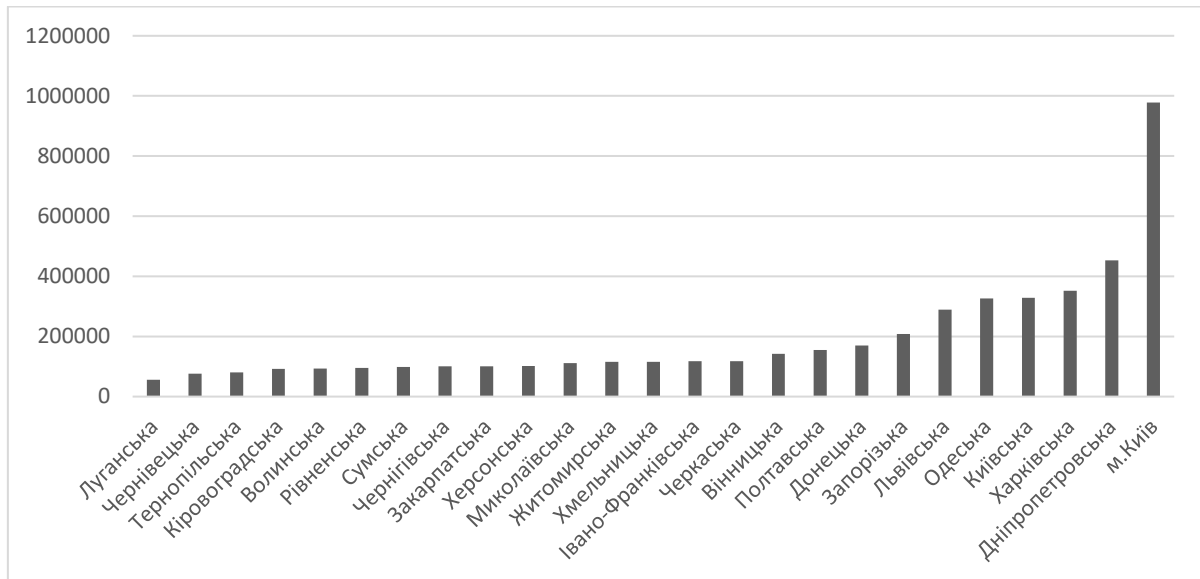

Рис. 3.2. Витрати населення України за 2021 рік за регіонами

. Джерело: розроблено автором за даними [13]

Представимо порівняння рівнів доходів та витрат населення України за 2021 рік за допомогою рис. 3.3.

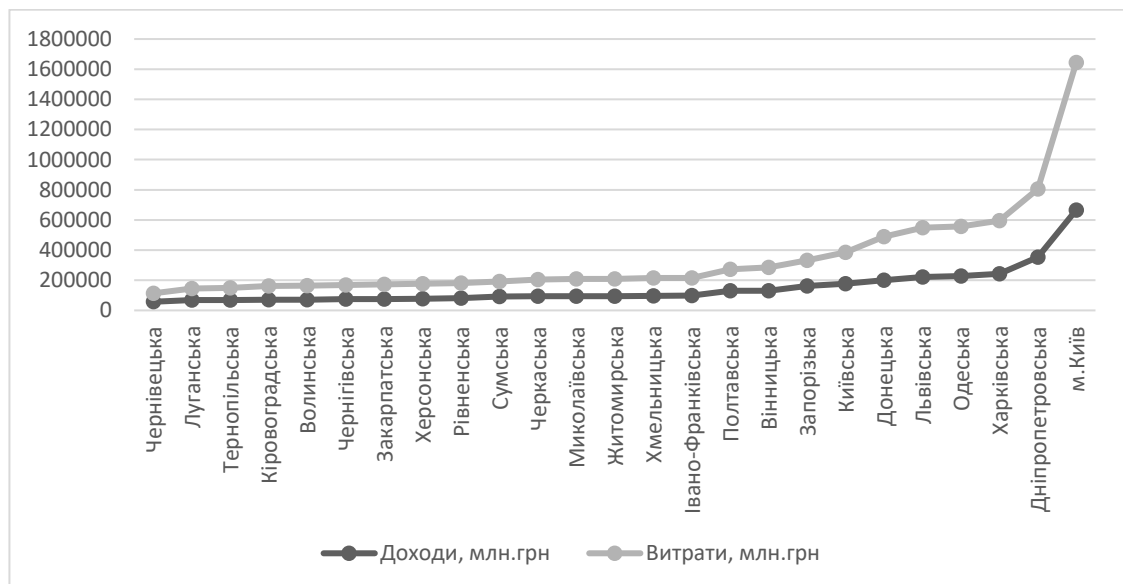

Рис. 3.2. Доходи та витрати населення України за 2021 рік за регіонами

. Джерело: розроблено автором за даними [13]

На даній діаграмі можемо бачити, що у більшості областей України доходи та витрати знаходяться приблизно на одному й тому ж рівні. Слід окремо виділити м. Київ, який у 2021 році витратив на 311299 грн більше, ніж отримав. Такі області як Дніпропетровська, Харківська, Одеська, Львівська та Донецька також мають великі розходження між доходами та витратами – приблизно у 100 000 млн. грн.

3.2. Кореляційно-регресійний аналіз доходів та витрат населення України

При апіорному аналізі для побудови моделі впливання факторів на доходи населення України були обрані такі категорії доходів як заробітна плата, прибуток та змішаний дохід, соціальні допомоги, а також чисельність зайнятого та безробітного населення, рівень інфляції. Проте кореляційний аналіз показав, що рівень інфляції та чисельність зайнятого та безробітного населення виявились незначними, в результаті чого для подальшого аналізу були залишені такі фактори як заробітна плата, прибуток та змішаний дохід та соціальні допомоги.

Отже, проведемо аналіз впливання факторів на доходи населення України за період з 2015 по 2021 роки за допомогою рис. 3.3.

ВИВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ								
Регресійна статистика								
Множинний R	0,999937715							
R квадрат	0,999875434							
Нормований R квадрат	0,999750868							
Стандартна похибка	17574,72872							
Спостереження	7							
Дисперсійний аналіз								
	df	SS	MS	F	Значимість F			
Регресія	3	7,43781E+12	2,47927E+12	8026,875604	2,36011E-06			
Залишок	3	926613269,1	308871089,7					
Разом	6	7,43874E+12						
	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t статистика	P-значення	Нижні 95%	Верхні 95%	Нижні 95%	Верхні 95%
Y-перетин	88876,6269	31287,62362	2,840632066	0,065612439	-10694,55527	188447,8091	-10694,55527	188447,8091
Змінна X 1	1,20998413	0,074785068	16,17948816	0,000513613	0,971984666	1,447983595	0,971984666	1,447983595
Змінна X 2	1,389222491	0,209762306	6,62284144	0,007011219	0,721665216	2,056779766	0,721665216	2,056779766
Змінна X 3	1,081843377	0,21230031	5,095816286	0,01461079	0,40620904	1,757477714	0,40620904	1,757477714

Рис. 3.3. Кореляційно-регресійний аналіз доходів населення України

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Висуваємо гіпотезу, що чим більше рівень заробітної плати, тим вище рівень доходів населення. Отже передбачаємо прямий зв'язок між показниками. Знак при незалежній змінній (+1,210) відповідає нашій гіпотезі. Також ми висуваємо гіпотезу, що чим більше рівень прибутку та змішаного доходу, тим вище рівень доходів населення. Знак при незалежній змінній (+1,389) відповідає нашій гіпотезі. Висуваємо гіпотезу, що чим більше рівень соціальної допомоги, тим більше рівень доходів населення. Знак при незалежній змінній (+1,082) відповідає нашій гіпотезі.

Запишемо коефіцієнти детермінації та кореляції з рис. 3.3.

Коефіцієнт детермінації: $R^2 = 0,999$

Коефіцієнт кореляції: $R = 0,999$

Таким чином, 99,9% загальної варіації доходів пояснюється варіацією таких факторів як, заробітна плата, прибуток та змішаний дохід та соціальна допомога. Зв'язок між факторною та результативною ознаками є функціональним та дуже високим.

P-значення для $F < 0,05$. Отже, всі показники таблиці свідчать про надійність моделі і надійність усіх коефіцієнтів.

На основі проведеного аналізу можемо спрогнозувати рівень доходів населення на наступний рік.

$$Y_{22} = 88876,627 + 1,210 + 1,389 + 1,082 * (4863519 * 1,03) = 5509076,611 \text{ млн. грн}$$

Зобразимо основні висновки кореляційно-регресійного аналізу у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Загальні висновки за результатами РКА доходів населення України

Показник	Значення	Висновок
Коефіцієнти рівняння регресії		
вільний член рівняння регресії	88876,627	
коефіцієнт при x_1	1,210	Зі збільшенням рівня заробітної плати рівень доходів населення збільшується в середньому на 1,210 млн. грн

Продовження табл. 3.3

Показник	Значення		Висновок
коефіцієнт при x_2	1,389		Зі збільшенням рівня прибутку та змішаного доходу, рівень доходів населення збільшується в середньому на 1,389 млн. грн
коефіцієнт при x_3	1,082		Зі збільшенням соціальної допомоги, рівень доходів населення збільшується в середньому на 1,082 млн. грн
Рівняння регресії	$Y = 88876,627 + 1,210x_1 + 1,389x_2 + 1,082x_3$		
Кількість спостережень	7		$7 > 2 \cdot 3$ (кількість спостережень достатня)
F-статистика	8026,875604		Лінійна модель є значимою (коефіцієнт менше ніж 0,05 і є статистично значим)
P-значення для F	2,36011E-06		
t-статистики і P-значення	t	P	
вільний член	2,840632066	0,065612439	$P < 0,05$ – коефіцієнт статистично значимий
коефіцієнт при x_1	16,17948816	0,000513613	$P < 0,05$ – коефіцієнт статистично не значимий
коефіцієнт при x_2	6,62284144	0,007011219	$P < 0,05$ – коефіцієнт статистично не значимий
коефіцієнт при x_3	5,095816286	0,01461079	$P < 0,05$ – коефіцієнт статистично не значимий
Коефіцієнт кореляції	0,999937715		Зв'язок між результативною ознакою та факторами дуже високий.
Коефіцієнт детермінації	0,999875434		99,9% варіації доходів населення пояснюється зміною варіацією таких факторів як, заробітна плата, прибуток та змішаний дохід та соціальна допомога, а 0,1% - іншими факторами.

Продовження табл. 3.3

Показник	Значення	Висновок
Загальний висновок щодо якості рівняння регресії	Було встановлено, що доходи населення України безпосередньо залежать від таких факторів як, заробітна плата, прибуток та змішаний дохід та соціальна допомога. Установлено, що рівняння регресії у цілому є статистично значимими, але коефіцієнти не є статистично значимими. Залежність Y від x_1, x_2, x_3 охарактеризована як дуже сильна. 99,9% зміни у доходах населення пояснюється зміною заробітної плати, прибутку та змішаного доходу та соціальної допомоги, а 0,1% - іншими факторами. Узагальнюючи зроблені висновки, можна оцінити якість побудованої моделі як відмінну і рекомендувати використовувати її для аналізу і прогнозування рівня доходів населення країни.	
Прогноз доходів на 2022 р.	$Y_{22} = 5509076,611$ млн. грн	За умови, що заробітна плата, прибуток та змішаний дохід, соціальна допомога у сукупності у 2022 р. порівняно з 2021 р. збільшиться на 3% та при збереженні існуючих взаємозв'язків між факторами, можна прогнозувати, що у 2022 році доходи населення складуть 5509076,611 млн. грн.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Також було побудовано модель впливу факторів на витрати населення. При апріорному аналізі для побудови даної моделі були обрані такі категорії витрат як придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно та рівень інфляції. Проте кореляційний аналіз показав, що рівень інфляції не є значимим фактором, в результаті чого для подальшого аналізу були залишені такі фактори як придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно.

Отже, розглянемо результати аналізу впливу факторів на витрати за допомогою рис. 3.4.

ВИВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ								
Регресійна статистика								
Множинний R	0,99999595							
R-квадрат	0,9999919							
Нормований R-квадрат	0,999987851							
Стандартна похибка	3889,037913							
Спостереження	7							
Дисперсійний аналіз								
	df	SS	MS	F	Значимість F			
Регресія	2	7,46928E+12	3,73464E+12	246924,641	6,56031E-11			
Залишок	4	60498463,54	15124615,89					
Разом	6	7,46934E+12						
	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	P-значення	Нижні 95%	Верхні 95%	Нижні 95,0%	Верхні 95,0%
Y-перетин	3751,767939	8886,364045	0,422193815	0,694588127	-20920,73402	28424,26989	-20920,73402	28424,26989
Змінна X 1	0,992637865	0,016802562	59,07657938	4,91655E-07	0,945986475	1,039289255	0,945986475	1,039289255
Змінна X 2	1,156414507	0,129546204	8,926656848	0,000870779	0,796736583	1,51609243	0,796736583	1,51609243

Рис. 3.4. Кореляційно-регресійний аналіз витрат населення України

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Висуваємо гіпотезу, що чим більше рівень придбання товарів та послуг, тим вище рівень витрат населення. Отже передбачаємо прямий зв'язок між показниками. Знак при незалежній змінній (+0,993) відповідає нашій гіпотезі. Також ми висуваємо гіпотезу, що чим більше рівень поточних податків на доходи та майно, тим вище рівень витрат населення. Знак при незалежній змінній (+1,156) відповідає нашій гіпотезі.

Запишемо коефіцієнти детермінації та кореляції з рис. 3.4.

Коефіцієнт детермінації: $R^2 = 0,999$

Коефіцієнт кореляції: $R = 0,999$

Таким чином, 99,9% загальної варіації витрат пояснюється варіацією таких факторів як придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно. Зв'язок між факторною та результативною ознаками є функціональним та дуже високим.

P-значення для $F < 0,05$. Отже, всі показники таблиці свідчать про надійність моделі і надійність усіх коефіцієнтів.

На основі проведеного аналізу можемо спрогнозувати рівень доходів населення на наступний рік.

$$Y_{22} = 3751,768 + 0,993 + 1,156 * (4855869 * 1,03) = 5785358,862 \text{ млн. грн}$$

Зобразимо основні висновки РКА у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Загальні висновки за результатами РКА доходів населення України

Показник	Значення		Висновок
Коефіцієнти рівняння регресії			
вільний член рівняння регресії	3751,768		
коефіцієнт при x_1	0,993		Зі збільшенням рівня придбання товарів та послуг рівень витрат населення збільшується в середньому на 0,993 млн. грн
коефіцієнт при x_2	1,156		Зі збільшенням рівня поточних податків на доходи та майно, рівень витрат населення збільшується в середньому на 1,156 млн. грн
Рівняння регресії	$Y = 3751,768 + 0,993x_1 + 1,156x_2$		
Кількість спостережень	7		$7 > 2 \cdot 3$ (кількість спостережень достатня)
F-статистика	246924,641		Лінійна модель є значимою (коефіцієнт менше ніж 0,05 і є статистично значим)
P-значення для F	6,56031E-11		
t-статистики і P-значення	t	P	
вільний член	0,422193815	0,694588127	$P < 0,05$ – коефіцієнт статистично значимий
коефіцієнт при x_1	59,07657938	4,91655E-07	$P < 0,05$ – коефіцієнт статистично не значимий
коефіцієнт при x_2	8,926656848	0,000870779	$P < 0,05$ – коефіцієнт статистично не значимий
Коефіцієнт кореляції	0,99999595		Зв'язок між результативною ознакою та факторами дуже високий.
Коефіцієнт детермінації	0,9999919		99,9% варіації витрат населення пояснюється зміною варіацією таких факторів як придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно, а 0,1% - іншими факторами.

Продовження табл. 3.4

Показник	Значення	Висновок
Загальний висновок щодо якості рівняння регресії	Було встановлено, що витрати населення України безпосередньо залежать від таких факторів як придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно. Установлено, що рівняння регресії у цілому є статистично значимими, але коефіцієнти не є статистично значимими. Залежність Y від x_1 , x_2 охарактеризована як дуже сильна. 99,9% зміни у витратах населення пояснюється зміною рівня придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно, а 0,1% - іншими факторами. Узагальнюючи зроблені висновки, можна оцінити якість побудованої моделі як відмінну і рекомендувати використовувати її для аналізу і прогнозування рівня доходів населення країни.	
Прогноз витрат на 2022 р.	$Y_{22} = 5785358,862$ млн. грн	За умови, що придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно у сукупності у 2022 р. порівняно з 2021 р. збільшиться на 3% та при збереженні існуючих взаємозв'язків між факторами, можна прогнозувати, що у 2022 році витрати населення складатимуть 5785358,862 млн. грн.

Джерело: розроблено автором за даними [13]

Висновки до розділу 3

У третьому розділі кваліфікаційної роботи було проаналізовано доходи та витрати населення у регіональному розрізі за 2021 рік. Також було проведено кореляційно-регресійний аналіз задля визначення факторів впливу на зміни показників доходів та витрат населення.

Проведений регіональний аналіз показав, що найбільші доходи серед регіонів отримують такі області як Львівська, Одеська, Харківська, Дніпропетровська та м. Київ. А найбільше всього витрачають такі області: Львівська, Одеська, Київська, Харківська, Дніпропетровська та м. Київ. За результатами порівняння доходів та витрат населення можна зробити висновок,

що майже все регіони населення витрачають більше, ніж отримують. Окремо слід виділити м. Київ із найбільшою розбіжністю між доходами та витратами, а також такі області як Дніпропетровська, Харківська, Одеська, Львівська та Донецька.

За результатами кореляційно-регресійного аналізу було встановлено, що доходи населення України безпосередньо залежать від таких факторів як, заробітна плата, прибуток та змішаний дохід та соціальна допомога. Залежність Y від x_1, x_2, x_3 охарактеризована як дуже сильна. 99,9% зміни у доходах населення пояснюється зміною заробітної плати, прибутку та змішаного доходу та соціальної допомоги, а 0,1% - іншими факторами.

Стосовно витрат можна зробити висновок, що вони безпосередньо залежать від таких факторів як придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно. Залежність Y від x_1, x_2 охарактеризована як дуже сильна. 99,9% зміни у витратах населення пояснюється зміною рівня придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно, а 0,1% - іншими факторами.

Прогнозування у РКА дозволило нам висунути гіпотезу, що при збереженні існуючих взаємозв'язків між факторами та приросту всіх показників на 3% - витрати у 2022 році будуть перевищувати доходи на 6%.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі розглядалися доходи та витрати населення України, їх види, структура, оцінка джерел формування, співвідношення доходів та витрат населення, оцінка їх нерівності, причин перевищення витрат над доходами та шляхи вирішення даної проблеми.

В першому розділі розглядалася теоретична база доходів населення, де було обґрунтовано поняття доходів населення, зазначено їх види та джерела формування. Також було визначено поняття витрат, їх види, важливість співвідношення доходів та витрат населення. Проаналізовано методи сучасного регулювання доходів та витрат населення, важливість певних заходів. Були зазначені статистичні методи аналізу доходів і витрат населення та види класифікацій для порівняльного аналізу.

У другому розділі було проведено аналіз динаміки та структури доходів і витрат населення. Даний аналіз показав тенденцію щодо зростання як доходів, так і витрат, слід відмітити 2021 рік із найвищими показниками. Провівши порівняльний аналіз можемо бачити, що доходи і витрати знаходяться приблизно на одному й тому ж рівні, але у 2019 році витрати перевищували доходи, що свідчить про певні економічні труднощі. Стосовно структури доходів слід відмітити, що головним джерелом доходів населення є заробітна плата, що займає 45% від усієї сукупності. Провівши аналіз структури витрат населення можемо відзначити придбання товарів та послуг як основну категорію, що займає 92% від всієї сукупності.

В третьому розділі було проведено регіональний аналіз доходів та витрат населення, що показав, які області найбільше витрачають і які найбільше отримують грошей. Провівши аналіз можемо відмітити такі області із найвищими доходами: Донецька, Львівська, Одеська, Харківська, Дніпропетровська та м. Київ. В свою чергу, найбільші витрати зазнають такі області як Запорізька, Львівська, Одеська, Київська, Харківська, Дніпропетровська та м. Київ.

Також в даному розділі була розглянута модель впливу факторів на доходи населення України. Аналіз показав, що доходи населення України безпосередньо залежать від таких факторів як, заробітна плата, прибуток та змішаний дохід та соціальна допомога. Установлено, що рівняння регресії у цілому є статистично значимими, але коефіцієнти не є статистично значимими. Залежність Y від x_1 , x_2 , x_3 охарактеризована як дуже сильна. 99,9% зміни у доходах населення пояснюється зміною заробітної плати, прибутку та змішаного доходу та соціальної допомоги, а 0,1% - іншими факторами.

Окрім доходів була розглянута модель впливу факторів на витрати населення України, аналіз якої показав, що витрати населення України безпосередньо залежать від таких факторів як придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно. Встановлено, що рівняння регресії у цілому є статистично значимими, але коефіцієнти не є статистично значимими. Залежність Y від x_1 , x_2 охарактеризована як дуже сильна. 99,9% зміни у витратах населення пояснюється зміною рівня придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно, а 0,1% - іншими факторами. Узагальнюючи зроблені висновки, можна оцінити якість побудованої моделі як відмінну і рекомендувати використовувати її для аналізу і прогнозування рівня доходів населення країни.

Також було спрогнозовано рівень доходів населення України на 2022 рік за умови, що заробітна плата, прибуток та змішаний дохід, соціальна допомога у сукупності збільшиться на 3% та при збереженні існуючих взаємозв'язків між факторами, можна прогнозувати, що у 2022 році доходи населення складуть 5509076,611 млн. грн, тобто збільшиться на 13%. А за умови, що придбання товарів та послуг, поточні податки на доходи та майно у сукупності у 2022 р. порівняно з 2021 р. збільшиться на 3% та при збереженні існуючих взаємозв'язків між факторами, можна прогнозувати, що у 2022 році витрати населення зростуть на 19% та складатимуть 5785358,862 млн. грн. Отже, витрати у 2022 році відповідно даному прогнозу перевищуватимуть доходи населення України на 6%.

Підсумовуючи проведені дослідження варто відзначити, що витрати та доходи відіграють значну роль в житті населення України, адже зміни в одній сфері чи факторі впливають на всю структуру загалом та життя кожної людини окремо. Система регулювання фінансів є дуже складною та з кожним роком вказує на потрібність нових змін та підходів. Також важливу роль відіграють зовнішні фактори, зміна яких одразу ж впливає на зміну доходів та витрат населення, на що вказує кореляційно-регресійний аналіз.

Україна, як і будь-яка держава, регулює дохід населення за допомогою податкової системи. Деякі критики стверджують, що податкова система України сповільнює її розвиток через надто високі податки, які не відповідають рівню розвитку країни.

На основі проведеного дослідження було сформульовано декілька рекомендацій, які включають:

- зміну розмірів соціальних виплат;
- регулювання рівня інфляції;
- забезпечення робочими місцями населення;
- контроль рівня цін на ринку;
- впровадження методів задля збільшення рівня доходів та зменшенню нерівності між доходами та витратами населення.

Ця робота може бути використана для оцінки ефективності державної політики в сфері економіки. Результати проведених досліджень, що представлені у розділах даної роботи, можуть сприяти зменшенню нерівності доходів населення та стимулювати економічне зростання, сприяючи формуванню відчуття справедливості та економічної безпеки у населення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуль І. Г., Доходи населення. Ринок праці та заробітна плата. URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/20372/1/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F_8.pdf (дата звернення: 15.05.2024)
2. Приходько. А. В. Шпаргалка з макроекономіки / А. В. Приходько. Київ: ЕкоЛіт, 2010. 340 с.
3. Ольвінська Ю. О., Мельник І. О. Аналіз формування державного бюджету України. [Текст]. / І. О. Мельник, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : мат. конф. Одеса, ОНЕУ. С. 109-113.
4. Шкірко О. І. Державна політика регулювання доходів населення в Україні. Випуск 22. Частина 2. 2017. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_22/2/18.pdf (дата звернення: 15.05.2024)
5. Крищенко К.Є. Ринкові механізми державного регулювання доходів населення / К.Є. Крищенко. // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії. 2011. № 2. С. 169–177.
6. Холод Н. Світовий досвід застосування мінімальної заробітної плати для регулювання доходів населення / Н. Холод // Україна: аспекти праці. 2008. № 7. С. 46 - 51.
7. Новак І. Мінімальна заробітна плата: методичні підходи до визначення та вплив на ринок праці // Україна: аспекти праці. 2012. № 5. С. 23-29.
8. Федевич О. Вплив мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму на оплату праці в Україні. / О. Федевич // 66-та студентська науково-технічна конференція. Секція «Економіка і менеджмент»: збірка тез доповідей / Національний університет «Львівська політехніка». Л.: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. 564 с. С. 222-224

9. Сидорова А. В. Доходи та витрати населення: статистичне оцінювання, моделювання та прогнозування // Фінанси, облік, банки. 2017. № 1 (22). С. 154–162. URL: [5024-Текст_статті-10092-1-10-20180212.pdf](https://www.finbank.com.ua/ua/5024-Текст_статті-10092-1-10-20180212.pdf) (дата звернення: 15.05.2024)
10. Методика коригування показників життєвого рівня з метою врахування доходів і витрат найбільш забезпеченого населення за результатами державного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств. К.: Державна служба статистики України, 01.02.2017. 22 с
11. Погорелова Т. В., Місцеві бюджети України та статистичні методи їх оцінки URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/.PDF> (дата звернення: 15.05.2024)
12. Карпенко Н. В. АНАЛІЗ НАЯВНИХ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ З АКЦЕНТОМ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ / Н. В, Карпенко. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/147041033.pdf> (дата звернення: 15.05.2024)
13. Офіційний сайт Державної служби статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.05.2024).
14. Істотного зростання реального доходу для більшості українців не буде — експерт. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/05/03/novyna/ekonomika/istotnoho-zrostannya-realnoho-doxodu-bilshosti-ukrayincziv-ne-bude-ekspert> (дата звернення: 11.05.2024).
15. Інфляція в Україні торік впала до 5,1% після стрибка у 2022-му – Держстат URL: <https://forbes.ua/news/inflyatsiya-v-ukraini-torik-vpala-do-51-pislya-stribka-u-2022-mu-derzhstat-10012024-18436#> (дата звернення: 11.05.2024).
16. Чи зростатиме ВВП у 2024 році, що буде з інфляцією та курсом валют? Прогноз від економіста Олексія Блінова URL: <https://forbes.ua/money/ekonomika-ukraini-u-2024-rotsi-chogo-ochikuvati-08012024-18370> (дата звернення: 12.05.2024).
17. Середня номінальна зарплата в Україні за 2022 рік зросла у гривнях, але впала у доларах URL: <https://www.telegraf.in.ua/kremenchug/10115692->

[serednja-nominalna-zarplata-v-ukrajini-za-2022-rik-zrosla-u-grivnjah-ale-vpala-u-dolarah.html](#) (дата звернення: 12.05.2024).

18. Мінімальна зарплата та прожитковий мінімум 2021: як зміняться податки та штрафи для підприємців URL: https://biz.ligazakon.net/aktualno/8224_mnmalna-zarplata-ta-prozhitkoviy-mnmmum-2021-yak-zmnyatsya-podatki-ta-shtrafi-dlya-pdprimtsv (дата звернення: 12.05.2024).

19. Жеребило І. В. Методи та інструменти державного регулювання доходів населення: теоретичний аспект / І. В. Жеребило, С. К. Колодій // Регіональна економіка. 2018. № 4. С. 85-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2018_4_11. (дата звернення: 15.05.2024)

20. Мінімальна зарплата в Україні URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/> (дата звернення: 12.05.2024).

21. Як змінювався розмір мінімальної зарплати протягом 25 років: інфографіка URL: <https://glavcom.ua/economics/personal-money/jak-zminjuvavsja-rozmir-minimalnoji-zarplati-v-ukrajini-infohrafika-932445.html> (дата звернення: 12.05.2024).

22. Income inequality. OECD. URL: <https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm> (дата звернення: 13.05.2024).

23. Поглиблення нерівності в доходах населення в умовах збройної агресії проти України URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pohlyblennya-nerivnosti-v-dokhodakh-naselennya-v-umovakh-zbroynoyi> (дата звернення: 13.05.2024).

24. Структура доходів населення і джерела їх формування URL: <https://buklib.net/books/31976/> (дата звернення: 14.05.2024).

25. Методологічні пояснення URL: https://ifstat.gov.ua/STAT/m_doxn1.htm (дата звернення: 14.05.2024).

26. Голіш, Е. В. Статистичний аналіз рівня доходів та витрат населення України [Текст] / Е. В. Голіш, Ю. О. Ольвінська// Статистика – інструмент

соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 10. Частина I. Одеса, ОНЕУ. 2024. С. 24 – 28.

27. Ольвінська Ю.О., Голіш Е. В. Оцінка впливу факторів на рівень доходів та витрат населення України. Актуальні аспекти сучасної статистичної науки і практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті проф. А.З. Підгорного, м.Одеса, 7 червня 2024 р. Одеса, 2024, с.68-70.

28. Голіш Е. В., Самотоєнкова О.В. Сучасний стан ринку споживчих товарів в Україні. Статистичні та економетричні методи у соціально-економічних дослідженнях: матеріали наукової студентської конференції, м.Одеса, 8 грудня 2023 р. Одеса, 2023, с.23-25.

29. Голіш, Е. В. Стан та тенденції розвитку ринку споживчих товарів в Україні [Текст] / Е. В. Голіш, О. В. Самотоєнкова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 9. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2023. – С. 68 – 75.

30. Голіш Е. В., Ольвінська Ю. О Статистичний аналіз рівня доходів та витрат населення України. Статистичні та економетричні методи у соціально-економічних дослідженнях: матеріали наукової студентської конференції, м.Одеса, 8 грудня 2023 р. Одеса, 2023, с.21-22.

ДОДАТКИ

Додаток А

Доходи населення із прогнозованими даними на 2022-2024 рр.

Роки	Доходи населення, млн. грн
2015	1772016
2016	2051331
2017	2652082
2018	3248730
2019	3744060
2020	4045191
2021	4863519
2022	5247305
2023	5759955
2024	6272606

Додаток Б

Доходи населення за регіонами в 2021 р. за зростанням

Регіон	Доходи, млн.грн
Чернівецька	57301
Луганська	68059
Тернопільська	69230
Кіровоградська	69874
Волинська	71769
Чернігівська	74321
Закарпатська	75319
Херсонська	77232
Рівненська	81104
Сумська	91310
Черкаська	93117
Миколаївська	94142
Житомирська	94183
Хмельницька	97050
Івано-Франківська	97589
Полтавська	130430
Вінницька	131077
Запорізька	161818
Київська	176978
Донецька	200797
Львівська	222523
Одеська	228543
Харківська	242661
Дніпропетровська	352743
м.Київ	666328
Автономна Республіка Крим	NA
м.Севастополь	NA

. Джерело: Складено автором [13].

Додаток В

Витрати по регіонам в 2021 р. за зростанням

Регіони	Витрати, млн.грн
Луганська	55870
Чернівецька	76136
Тернопільська	80017
Кіровоградська	92481
Волинська	93105
Рівненська	95148
Сумська	98285
Чернігівська	100214
Закарпатська	100895
Херсонська	101359
Миколаївська	111807
Житомирська	115293
Хмельницька	115465
Івано-Франківська	117300
Черкаська	118245
Вінницька	142289
Полтавська	155201
Донецька	170217
Запорізька	208670
Львівська	289292
Одеська	326947
Київська	328874
Харківська	351660
Дніпропетровська	453573
м.Київ	977627
Автономна Республіка Крим	NA
м.Севастополь	NA

Складено автором. Джерело: [13].

$$Y_{22} = Y\text{-перетин} + x_1 + x_2 + x_3 * (\text{доходи} * T_{зр})$$

де: *Y-перетин* - вільний член рівняння регресії;

x_1 – коефіцієнт при x_1 ;

x_2 – коефіцієнт при x_2 ;

x_3 – коефіцієнт при x_3

$T_{зр}$ – темп зростання.